

3/4, 1986

novi glas

magacin hak-a

BALADE
PEIRICE
KEREMPUHA

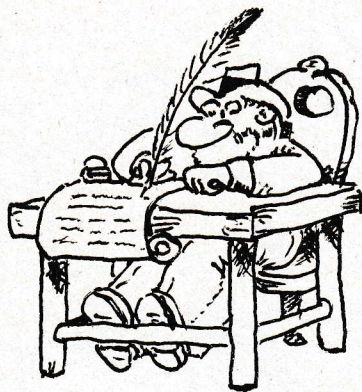
Štiteljska pisma

Pred 23. novembrom sam se i ja pitao, koga političara, odnosno ku stranku ću odibrati. Mislio sam: Socijalistička stranka za vrime svojega apsolutnoga vladanja za Hrvate ništa nije djelala. Zač bi pak ovoj stranki dao svoj glas. I za drugu stranku, ka je vabila za moj glas se nisam mogao stepliti, kad i ona za Hrvate ništa nije djelala. Imala je za to mogućnost, dokle je bila na vlasti. No, o tretoj stranki, o slobodnjaki se ni ne tribam pominati ako pogledam, ki stoji na čelu stranke. Ovako su ostale u Gradišću još samo dvi mogućnosti. Na jednu stran Komunistička partija, a na drugu stran Zeleni, Alternativna lista Freda Meisner-Blau.

Zeleni su nominirali i u Gradišću Slovenca Karela Smolleja, ki je nam dobro poznat kot predsjednik Informativnoga centra austrijanskih narodnosti i kot borac za manjinska prava. U razgovori, i u njegovom predavanju u HAKu se je čulo, da on ima realne šance, da dojde u parlamentat. U parlamentu će on biti zastupnik austrijanskih narodnih

grup. To znači, da će on u saveznom parlamentu zastupati i Gradišćanske Hrvate.

Jako lipo, sam mislio. Konačno će jedan parlamentarac zastupati i interese naše hrvatske narodne grupe. Bio sam si siguran, da ću odibrati Zelene.

Zeleni su išli dalje. Nisu samo načelno dokumentirali pripravnost da ćedu se zalagati za narodne grupe, oni su u svojem programu zagazili i korak dalje. Pod naslovom Slovenci, Slovaki i Romi oni spominjaju i konkretne mjere i konkretna potribovanja za narodne grupe. I glej u ovi konkretni potribovanji gradišćanski Hrvati već nisu direktno spomenuti. Govori se samo o potribovanju za hrvatsku i ugarsku gim-

naziju, ku favoriziraju gradišćanski Ugri. To znači, da se je to potribovanje zelo na želju Ugrov u program Zelenih. Hrvati su ada opet jednoč ostali na cidilu. Pitao sam se, da li ću ipak Zelenim dati glas. Čuo sam još i glasine: Ako Slovenci tribaju Hrvate, onda su im dosta dobri. Ako ali sami, prez Hrvatov moru ča dostignuti, onda poduzimaju sami potribne korake. Primjerov za to smo jur dosta doživili. Je i kandidatura Slovenca Smolleja samo jedan takov korak, za koga Slovenci tribaju i Gradišćanske Hrvate, zapravo u ovom slučaju Slovenci Hrvati ni ne tribaju, ar će Slovenac Smolle dojt u parlamentat na mandatu, ki će se u zapadnoj Austriji podiliti po glasi, ki ostanu. Smolle, će ada dojt prik takozvanoga restštimentandata u parlamentat, a za toga nisu potribni glasi Gradišćanskih Hrvatov. Ako bi ti glasi bili potribni, onda bi se i u programu Zelenih popisala konkretna potribovanja za Hrvate. Ove misli su me trapile pred izbori.

No, zač sam se konačno odlučio, to nijednomu ne ide sputa. To spadje naime pod izbornu tajnu.

Ivan

Hakovac

V A Ž N O

Draga prijateljica,
dragi prijatelj,

tako se počnu naše pozivnice, u ki Ti predstavljamo naš mesečni program i Te pozivamo na naše priredbe. Ča Ti s timi pozivnicami djelaš, to neznamo. Da li si je proštest, je kade obisiš ili je jednostavno hitiš u košaru, to nam nije poznato. Mi ali imamo dost djela i dost stroškov za ove pozivnice: sastaviti program, kontaktirati predavače, napisati pozivnice, kopirati, frankirati, adresirati i konačno odnesti je na poštu. S NG-om je to spodobno: napisati članke, stipkati je, pomanjiti tekste, složiti je, odnesti nacrt u tiskaru, dovesti gotove NG-e u Beč, adresirati je, sortirati (po karti ili seli) i odnesti je poštu, to je dost djela, a uzato još i tisak ča stoji. Pozivnice i NG šalje mo svim našim članom.

Samo, od velikoga djela članov nimamo odziva, reakcije. Ljudi niti ne dojdou na priredbe niti ne plaćaju članarinu ili NG. Tako je odbor HAK-a odlučio, da se mora OBNOVITI NAŠ

ADRESAR:

Imena negdašnjih hakovcev, ke danas već uopće ne interesira, ča se dogadja u HAK-u čedu se eliminirati iz našega adresara. KRITERIJ ZA INTERES neka budu ČLANARINA i PRINOS ZA NG. Ako Ti ada željiš, da Ti I NADALJE ŠALJEMO mesečne programe i NG, onda, prosim PLATI SVOJU ČLANARINU I PRINOS ZA NG. Ako Te programi ne zanimaju, onda plati samo NG, ako kaniš samo programe dostajati, onda plati svoju članarinu. U ufanju, da ćemo Ti i nadalje moći slati i programe i NG-e Te srdačno pozivaju

odbor HAK-a
i uredništvo NG-a.

O N Ž V A V

U V O D N I K

Pokidob se je pri zadnjoj generalnoj sjednici HAK-a kritiziralo da je Novi Glas po sadržaju i po opsegu slab, smo si ovu kritiku zeli k srcu. Napravili smo dupljasti broj i se ufamo, da će Vam se viditi. Ki si ali slabo pročita ov broj NG-a je sam krivar morete najti važnu točku, ka će se preminji-

ti u dođući tajedni, i to naš adresar. Točnije informacije morete najti na tretoj strani. Ali ako NG i nadalje - po Vašem mišljenju ostaje slab, onda se ta krivica sigurno mora iskati u Vašoj slaboj suradnji i u Vašem slabom odzivu (bilo pismenom ili usmenom). U ufanju da se prik Božić

i Novoga ljeta ojačamo u uzajamnoj komunikaciji uredništvo-štitelj, Vam želji cijelo uredništvo

BLAŽENE
BOŽIĆNE
SVETKE
I
SRIĆNO
NOVO
1987.
LJETO

S A D R Ž A J

GENERALNA SJEDNICA HAKa: Sa salami-taktikom ćemo ugladiti.....	5
DANI SRIDNJOŠKOLCEV: Novo ufanje za HAK.....	6
Je HAK orijentiran prema Jugoslaviji? Je li to opravdano?.....	7
SAVEZNI IZBORI 86: Hura, manjine su u parlamentu.....	8
MANJINSKA POLITIKA: Zakon protiv Hrvatom.....	10
POSUDJENO: Plädoyer für Minderheiten in Alpbach.....	13
MANJINE ŠIROM SVITA: Ugri, Nimci, Rusini, Ukrajinci, Turki.....	14
POSEBNA BROJIDBA 1976.: Uspjeh HAKa.....	15
KOLO SLAVUJ: 15 ljet u službi naroda.....	16
Nikad pisano pismo.....	18
Naš jezični dio.....	19
Kako se mlati prazna slama.....	19
Vidimo se in fircen tog um hojba cva.....	20
NSB: Nova hrvatska knjižnica, nova biblioteka.....	20
BALADE PETRICE KEREMPUHA.....	22
E. KISHON: Desdemona.....	26
Uvodnik.....	4
Impressum.....	2
Sadržaj.....	4
Štiteljska pisma.....	2
GANJKE: Iskaljka, magični kvadrat, logogrifi, kaskada, itd.....	28
RJEŠENJA GANJKOV: iz zadnjega Novoga glasa.....	29
CARTOON: Nedosežljive zvezde.....	30
KOMENTARČIĆI.....	31

Sa salami-taktikom ćemo ugladiti

Pri posljednjoj generalnoj sjednici Hrvatskoga akademskoga kluba, 30. oktobra o. lj. ustanovilo je novo predsjedništvo, da će se u budućnosti morat opet malo zaoštriti postupak HAKa prema javnim i nadležnim mjestom u AUstriji, ali i u inozemstvu. Kad kritični prosmatrač gleda manjin sku politiku prošlih ljet će upamet zeti, da narodne grupe nisu bogzna kako napredovale u svoji potribovanji ća naliže ispunjenje i realiziranje svojih prav. Koruški Slovinci su bili jur duga ljeta later na, ka je svitila daleko najpr u magli i po koj su se pokušavali orijentirati Gradišćani, Hrvati. Distanca med Slovinci i med nami se je opet povećala, ar su oni pri izbori pred kratkim uspjeli poslati jednoga mandatara u savezni parlamenat.

Koliko ima danas još smisla pekljariti za droptinke, a veliki hlib kruha nesmimo niti podahnuti? Mislim da nima već smisla pojt klećati za par tisućkov pak onda poštovanomu davatelju biti još i jako zahvalan. U budućnosti će HAK vrć projek te na stol, kade će se potribovati realizacija sa svimi konzegvencijami. Mislim ovde u prvom

redu na priručni udžbenik za naše čuvarke u dvojezični čuvarnica u Gradišću i Beču.

Na svaki način najvažniji, a u momentu za HAK najvruciji projekt je konačna realizacija hrvatske, odnosno inter kulturne gimnazije, ka mora biti centralno locirana i kade mora biti ispunjena i potrib na infrastruktura, kot na priliku internat. U HAKu se momentano diskutiraju dvi lokacije. Realistićno se je ćini hrvatsko selo u sridnjem Gradišću, na priliku Veliki Borištof, ali sigurno i Beć, ki je po lokaciji sigurno još ćuda bolji.

Hrvatski akademski klub je ov projekt predstavio jur na već ki nadležni mjesti, kade je naišao na dost velik interes. Nažalost se ćini, da se je unutar hrvatske narodnosti već ki odgovorni funkcionar prestrašio pred ovim velikim projektom, za koga se naša društva jur boru desetljeća dugo.

Generalna sjednica HAKa koncem oktobra, otkrila je jedan novum. Na inicijativu staroga odbora ku je novi po odibiranju veljek preuzeo, kani HAK u budućnosti ćuda uže sudjelivati s centralnim društvom u Željeznu, a na svaki

naćin i s Kulturnim društvom u Beču. Suradnja s ostalimi društvima će se na svaki naćin nastaviti. Preokret u odnosu na Hrvatsko kulturno društvo ima dvostruke uzroke. Na jednu stran kani HAK riješiti svoju kritiku na HKDu i na konstruktivan naćin (ukoliko je to HAKu moguće polag svojih mogućnosti), a na drugu stran se po dugi ljeti opet pripravlja plodno tlo za suradnju i sa strani HKDa. Morebit je ovo i vanjski znak, da ćedu početi opet teža vrimenta za Gradišćanske Hrvate, ar se opet pokušava bliže poruknuti jedan drugomu. Iako pro roki nisu imali svenek pravo, nam ovo uže sudjelivanje i medjusobno akceptiranje neće škoditi. Morebit ćemo u budućnosti u slogi moć odgristi velik kusić mnogocitirane salame, od ke su nam do sada odri zali ponekad samo tanke šajbice.

Najbitnije pitanje na manjinskom polju je uz hrvatsku ili interkulturnu gimnaziju i nadalje rješenje dvojezićnoga odgoja u naši ćuvarnica, školsko pitanje i dvojezićnost pri uredi, u selu, na tablica i kod suda.

petar tyran

Sridnjoškcolci

Po dugom času su se u HAK-u opet priredili i organizirali "Dani sridnjoškcolcev". Potribni su ovi "Dani sridnjoškcolcev" postali zbog toga, ar se je pokazalo da je HAK u zadnji ljeti jako trpio pod tim da se nij mario za svoj "prirodni" naraštaj. Bilo je sve manje mladih študentov na HAKovski večeri, a da o odboru gor ne govorimo. Tako da HAK nikako nij mogao izvršiti jednu svoju funkciju, da bude i postane "centar mladih hrvatskih študentov i študentic" u Beču. Sridnjoškcolci ki su se skupnim busom dovezli iz sjevernoga i sridnjega Gradišća (nažalost nikoga nij bilo iz juga) su stigli subotu 8. novembra po 6 uri na večer u HAK. Priredjena je bila za nje skromnija vičera, ali bilo je ipak dost jila za sve. Neki su rekli da im je kod toliko "svinjarijov" na zidi prošao apetit.

Po vičeri se je išlo u 1. kotar u kino. Gledali smo si poznati film "Der Name der Rose" u kom je Helmut Qualtinger igrao svoju zadnju filmsku ulogu. Nastavio se je ov večer u "Stamm lokal-u" HAK-a, kod Anzengruber-a.

Da je HAK društvo ko je i na najnovijem tehničkom nivou se je pokazalo u ovi dvi dani. Oti pl. Čajtanac je snimao

ново ufanje za HAK

zanimljive scene pri svakoj priliki na svojoj video-kameri. Smijalo, larmalo, bilard i šah-igralo, jačilo se je do tri jutro a neki "tvrdoglavi" su ostali ča do pol šeste jutro. Nedilju smo skupno išli k maši, a objedvali smo u menzi u 1. kotaru. Otpodne smo bili pozvani u Bečanskoj vijećnici kade nas je primio senatski savjetnik Loveček, ki nam je i omogućio vožnju busom i s jednom peljačicom kroz Beč. Čuli i vidili smo neke znamenitosti, ke i mi "stari" poznavaoči Beča još čuli i vidili nismo. Imali smo i priliku da pomoću lifta "polaznimo" na "Dunajski turam", da si onde pri kavi i turti razgledamo Beč.

Kad smo se vrnuli u HAK smo kot gladni vuki pojili sve ča smo bili ostavili od vičere. Neki

polaganiji su se morali zadovoljiti s kruhom s mašću. Sridnjoškcolci su se morali brzo otpravit na put domom, ar na cesti je bus zaustavljao cijeli promet. Po odlasku sridnjoškcolcev smo mi HAK-ovci onda si još pogledali snimljeni film o ovi "Dani sridnjoškcolcev".

Da HAK u zadnji ljeti nikako nij mogao izvršiti svoju funkciju kot "centar hrvatskih študentov i študentic" u Beču, tomu je sigurno i krivo da se je zamudilo prirediti ovakove "Dane sridnjoškcolcev". Naivno je bilo očekivati si da čedu študenti(ce) dohajati sami od sebe (prem da nikoga ili malo-koga poznaju). Ali ovakovi "Dani sridnjoškcolcev" moru biti samo kamenčić u servisu koga treba nudjati sridnjoškcolcem. "Hrvatski bal" u Beču je druga dobra prilika kade bi se sridnjoškcolci mogli upoznati s Bečom i ovdešnjimi Hrvati. U cijelom ovom servisu je sigurno jako važna točka nudjanje informativnoga materijala o budućem študijumu. Tako će se maturantom nuditi prilika da im HAK-ovci na početnom študijskom ljetu pomažu pri imatrikuliranju, inskribiranju i drugi študentski posli.

Stanko

Je HAK orijentiran prema Jugoslaviji? Je li to opravdano?

Med mladimi Hrvati je ljudi, kim se ne vidi, "kako se HAK naslanja na Jugoslaviju odnosno Hrvatsku."

Na pitanje, ča im se konkretno ne dopada čujem odgovore kot naprimjer: "Vaša politika u vezi s Jugoslavijom..", "Vaši pohodi zdola, nje vi pohodi ovde...", "Jugoslavija se previće miša..." itd. Jasno, da postoju veze, neke su intenzivne, druge srdačne a opet druge samo površne.

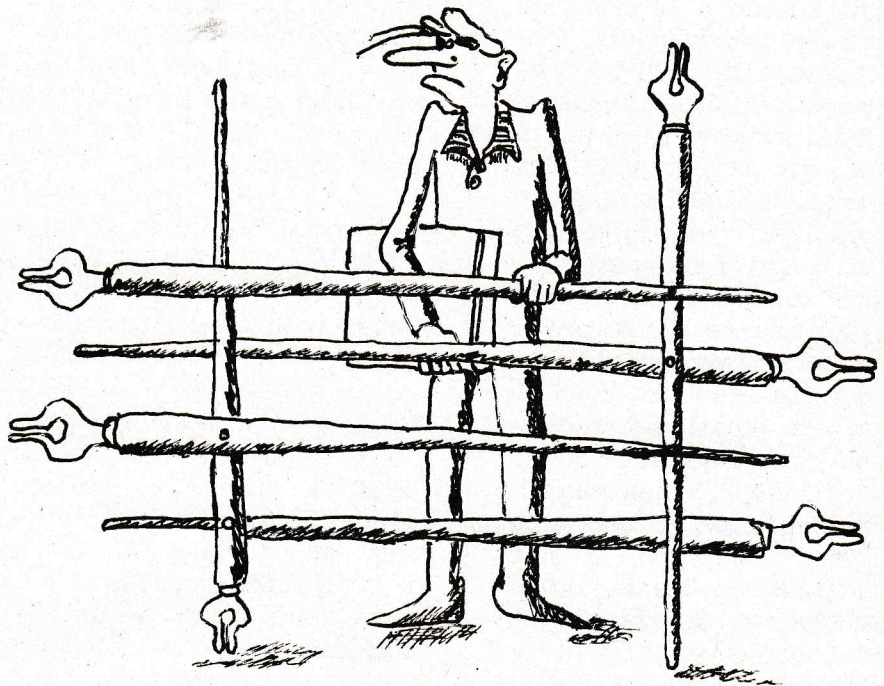
Iz ovih vezov rezultiraju skupni projekti (izložbe, kazališni nastupi, predstave drugih grup), skupno djelovanje za cilje, ki su pretežno naši cilji (jezični i folklorni tečajji, karavane, stipendiji) a ponekad i financijelna pomoć (Symposium Croaticon...).

Izložbe i druge predstave su, ako su atraktivne dobro poiskane isto se i za tečaje i stipendije svenek ljudi najde.

Tužno onda nastane, kad se uprav oni ljudi tužu o pre uski veza k Hrvatskoj, ki sve ove projekte konzumiraju i od njih profitiraju.

Su ali ovakove veze opravdane?

Ja mislim, da nisu samo opravdane, nego i potribne. Smo mi Hrvati potpuno samostalan narod? Smo mi politički, ekonomski i kulturno samostalni? Ako bi se mi

izolirali u političkom sistemu naše države, on da bi propali. Zato participiramo u političkom sistemu naše države Austrije. Naš austrijski sistem je različan od sistema u Hrvatskoj, u Jugoslaviji. To znači, ovde je nemoguće favorizirati obadva. Za ki sistem smo se kot državljani Austrije odlučili, o tom po mojem mišljenju nij diskusije. Zato i u ovom pogledu nije nikakove orijentacije prema bilo koj drugoj državi.

Da mi Hrvati nismo privredno samostalni, to nam kaže situacija u hrvatski seli: neka sela se po djelatniki skoro potpuno spraznu, sve je u Beču ili u kom drugom većem gradu. Samo po vikendi nam naša ekonom

ska situacija dozvoljava da smo doma, u seli, med Hrvati. Na ovom području bi mogli biti čuda čvršći. Ekonomska suradnja nijednoj državi ne škodi, u zapadnom dijelu postoju EWG i EFTA u istočnom RGW. Da nismo kulturno samostalni nam kaže asimilacija: kulturna asimilacija: kada su naši stari običaji, navade, kako veliko je naše umjetničko stvaralačstvo (literatura, pjesništvo, kiparstvo, slikarstvo, muzika), kako izgleda s našim jezikom. Ki na ovom području odbija suradnju i pomoć, ta mora imati suicidalne nakane. Ako pretpostavljamo, da je jezik sredstvo kim se transportira kultura na koga ćemo se onda na slanjati?

Odakle smo pred 453-imi ljeti (jubilej) došli? Mi nesmimo zabiti, da smo i po četire i pol stoljeća ostali Hrvati. Svečevali smo, da smo jur 450 ljet u Austriji i da smo ipak ostali Hrvati. "Ostali" a ne nastali, to znači naši praoci su bili Hrvati, pripadnici hrvatskoga naroda u Hrvatskoj. Tako smo i mi, ki se priznajemo k državi Austriji, i rado u njoj živimo, dio toga hrvatskoga naroda. Sigurno postoju razlike: naš jezik se je drugačije razvijao, naš mentalitet i naša narav su se prilagodili mi smo Austrijanci, ali ipak smo Hrvati. Zač bi se ada kulturno izolirali od našega matičnoga naroda? Svaka manjina crpi svoju kulturnu snagu (dost puti još i ekonomsku) od velikoga matičnoga naroda: da li su to Južnotiroljci, Danci u Nimškoj, Nimci u Elsassu ili bilo ki drugi. Zač mi Hrvati to ne bi djelali? Samo kad živimo u dvi različni sistemi? To su dvi potpuno različne razine. Kulturna suradnja nika ko ne triba biti politička suradnja. Zač se ada neki Gradišćanski Hrvati kanu čim već razlikovati i odstraniti od Hrvatov u Hrvatskoj? Kad su Jugoslaveni "čuži"? Mislím da se s ovim izrazom i s ljudi, ki ga upotribljavaju ne tribam dalje baviti. Ili kad su komunisti? (Su to?) Jur sam ustanovio da su kultura i politika dvi vrlo različne stvari.

Ili se ovi ljudi samo boju, da bi je država Austrija mogla van hitit ili je preseliti?

Ta strah je bio morebit pred 40-imi ljeti i još prlje opravdan ali već ne danas. Ki se danas boji da će se morebit kakova granica premjestiti za nekoliko kilometarov ili da more bilo ka država današnje Europe jednostavno nekoliko tisuć ljudi progoniti ta mora biti zaistinu jako bojažljiv.

Toliko o naši veza s Hrvatskom. Velikomu dijelu Hrvatov se ali i ne vidi, da se Jugoslavija odnosno Hrvatska pri različni politički sastan ki zalaže za našu narodnu grupu. Državni ugovor 1955. sadržava nam svim poznati član 7. Polag člana 37 more svaka država ov ugovor potpisati i more tako dobiti status asociirane sile u pogledu na ispunjenje Državnoga ugovora. Jugoslavija je potpisala i je s tim dostala pravo zalagati se za ispunjenje odredbov ugovora. S tim je angažman Jugoslavije za nas Hrvate u austrijskoj ustavi opravdan Zvana toga: ako mi gajimo naše veze s Jugoslavijom, onda samo vršimo onu funkciju ku su nam naši zemaljski i savezni političari dodilili: naime funkciju mosta med narodi i državami. Ako bi se Gradišćanski Hrvati bili jur pred 450-imi ljeti izolirali onda u Gradišću već ne bi bilo Hrvatov!

JAPA

širite
hrvatsku
štampu

Hura,

23. novembra su "Zeleni", lista "Freda

23. novembra su "Zeleni", lista "Freda Meissner-Blau", dostignuli pri izbori za savezno vijeće (Nationalrat) 9 mandatov. Za austrijske manjine to znači da imaju sada zastupnika u parlamentu. Slovenac Karel Smolle će zastupati potribovanja svih manjin u saveznom vijeću. Potribovanja iz "Kratkoga programa" izgledaju ovako:

Für alle ethnischen Minderheiten fordern wir:

- zweisprachige Schulen und Kindergärten
- wirtschaftliche Förderung durch Unterstützung von Betriebsansiedlungen in gemischtsprachigen Gebieten;
- das Recht auf Radio- und TV-Sendungen in der eigenen Sprache;
- Schutz vor Diskriminierung durch den Staat und nationale und neofaschistische Kräfte.

Wir unterstützen die einzelnen Volksgemeinschaften in ihren besonderen Forderungen

- Die Kärntner Slowenen in ihrem Wunsch nach Vertretung im Kärntner Landtag und in ihrer Forderung nach Ausbau des slowenischen Sprach-

Mi Hrvati smo skupa u jednoj točki s Madjari u potribovanju za manjinsko školstvo. To ali nikako ne znači, da je to jedino, ča se more u slijedeći četiri ljeti preminjiti. Karel Smolle je u svojem predavanju u HAK-u (13.11.86.) naglasio, da on sebe gleda kot "transformatora", ki će želje, probleme i

manjine su u parlamentu

potribovanja manjin doprimiti u parlamentu. Do sada se je to djelalo putem demonstracijov, memorandumov, pisam, razgovorov itd. Sve ove akcije su peljali funkcionari manjinskih društav. Sada imamo človika, čiji glas, mišljenje i izjave već važu, nego nastupanje pojedinih funkcionarov. Tim nikako ne kanim omalovažiti ulogu aktivistov na manjinskom polju. Ali Karel Smolle je par-

funkcionarski programms zu einem Vollprogramm für Radio und TV;

• Die Kroaten und die Madjaren im Burgenland für die Errichtung allgemeinbildender höherer Schulen in ihrer Sprache;

• Die Madjaren im Schutz ihres Lebensraumes und in ihrer Ablehnung der Mülldeponie bei Eisenwart;

• Die Tschechen und Slowaken in Wien für die finanzielle Förderung ihres autonomen Schulwesens;

• Die Slowaken in Niederösterreich für ihre Anerkennung als ethnische Minderheit;

• Die Roma und Sinti in ihrer Forderung nach Wiedergutmachung der an ihnen verübten Nationalverbrechen, in ihrer Ablehnung der Mülldeponie in ihren Siedlungen und für ihre Anerkennung als ethnische Minderheit.

lamentarac, poslanik u savezno vijeće, prijavni savezni izbori birani zastupnik. A to kod političarov sigurno teže važe, nego bilo kakov gosp. X, predsjednik društva X, koga dotični političar morebit pozna ili i ne. To znači manjinska politika će se sada (ili: se more....) zdignuti na najvišu razinu, na nivo sa-

vezne politike. To je sigurno šansa za austrijske manjine, jer sada se već neće napredovati isključivo po obećanji kakovih političarov, nego po parlamentarski odluka, ke ne odvisu samo od dobre volje pojedinih političarov. Ovako se sadašnja situacija čini iz najpozitivnoga gledišća. U obzir se ali mora zeti i pitanje, kako daleko će se Karel Smolle moći probiti unutar "Zelenih". Koliko puti će on imati mogućnost, nastupati kot govorač u parlamentu? Če mu biti moguće, sve tako izraziti kot si to manjine želju? Ova pitanja se stavljaju zato, ča "Zeleni" nisu stranka za manjine, oni imaju druge preference (okolišni svit, ekonomske reforme, demokratija, zdravlje, tretii svit itd.).

Narodne grupe su samo jedna mala točka u njevom programu. Drugo pitanje je, da li će Karel Smolle moći osvidočiti mandatare drugih stranakov, jer kako angažirane su velike stranke za nas, to smo jur iskusili, a od slobodnjakov podpeljanjem Haider-a nam ionako ništ dobrog ne cvate. Do odlukov u našem smislu more samo dojtii ako bude odredjen broj ljudi zato gla-

sovaio.

Ja sam optimističan, prvič kađ mislim, da demokratija unutar "Zelenih" tako daleko funkcionira, da će u parlamentu dostputi biti rič o narodni grupa. Drugič zato, kađ imam toliko povjerenja u sposobnosti Karel-a Smolle-a da mislim, da će on moći osvidočiti i zastupnike drugih stranakov. Da će ali svenek po našoj glavi pojti i da će se sada u najkraćem času sve to ostvariti, nač jur 31 ljetu čekamo, to je ionako iluzija. Tretii problem je ta, da će-đu sada Hrvati morati složno zastupati svoje cilje. Jer Karel Smolle je samo naš "mikrofon" u parlamentu. Želje, predlogi i potribovanja moraju dojtii iz same narodne grupe. Ki će sada suflirati našem zastupniku u ime cijele narodnosti? Je to jedina pršona, već ljudi, jedno društvo ili smo to svi skupa?

Ja se bojim, da će to biti naš najveći problem: formulirati naša potribovanja i ujedinati se na skupne cilje. Prez toga ali neće funkcionirati ov sistem, iako budu svi drugi uvjeti odgovarali. Tako ću i ja opet jednoč naglasiti to, ča stalno govorimo: "U slogi je moć!"

Samo, do sloge je još dost daleko. Ufam se da nije predaleko!

JANDRE

Zakon protiv Hrvatom

Zakon "protiv" narodnih grup je sada 10 ljet star. Ali vlada ga još nije ispunila. Neki velu: hvala Bogu. Zakon naime ograničava prava Hrvatom. Sada HAK išće mogućnosti da presili vladu da da Hrvatom ono, ča je izvojevala za Južnotirolce.

Pred točno desetimi ljeti, i to 7. juliya 1976. ljeta, su sve 3 u parlamentu zastupane partije zaključile takozvani Zakon o narodni grupa/Volksgruppengesetz. Obično bi se pri prevodu složenice "Volksgruppengesetz" ova rič morala prevoditi u "Zakon za narodne grupe". Pri prevodu i pri stvaranju novoga izraza se ali mora uvijek zeti

obzir i na činjenicu, dali se u novoj riči zaistinu zrcali sadržaj toga zakona. Ako se ova komponenta zame u obzir, onda se već nesmi govoriti o Zakonu ZA narodne grupe, nego samo o Zakonu O narodni grupa. Uzrok zato se more na jednostavan način opisati. Zapravo je naime sada jur deset ljet stari zakon jedan zakon PROTIV narodnoj

grupi, jer umalovažava član 7 Državnoga ugovora, i druge internacionalne dokumente, ke je Austriya potpisala. Na drugu stran su neke odredbe zakona još i protivustavne. U slijedećem kanimo samo citirati neke odlomke ovoga zakona i pokazati, kako ti dijeli zakona govoru protiv hrvatskoj narodnoj grupi u Austriji.

(3) Das Bekenntnis zu einer Volksgruppe ist frei. Keinem Volksgruppenangehörigen darf durch die Ausübung oder Nichtausübung der ihm als solchem zustehenden Rechte ein Nachteil erwachsen. Keine Person ist verpflichtet, ihre Zugehörigkeit zu einer Volksgruppe nachzuweisen.

Po ovom odlomku zakona ada pri brojidbi stanovništva ne triba nigdor napisati da je Hrvat, a piše se, da neće imati ni nikakove škode zbog toga. Praksa je ali jur ča drugačijega pokazala. Svi oni, ki se 1976. lj pri brojidbi posebne vrsti nisu priznali jednoj narodnoj grupi kad su ostali doma, imaju škodu, iako ju po ovom odlomku zakona nebi smili imati. Pokidob se je brojidba 76. lj. bojkotirala u nijednoj općini Gradišća nije stanovalo okolo 25% Hrvatom. A zato hrvatska sela nisu dostala ni dvojezične selske table kot je to s 1. julijom 1977. ljeta bilo u Koruškoj slučaj.

Ov odlomak zakona se na niki način ne more uskladiti s paragrafom 2 odlomak 1 broj 2, jer odvisi od broja Hrvatom u selu, da li će se postaviti dvojezična tabla.

§ 2. (1) Durch Verordnungen der Bundesregierung im Einvernehmen mit dem Hauptausschuß des Nationalrates sind nach Anhörung der in Betracht kommenden Landesregierung festzulegen:

2. Die Gebietsteile, in denen wegen der verhältnismäßig beträchtlichen Zahl (ein Viertel) der dort wohnhaften Volksgruppenangehörigen topographische Bezeichnungen zweisprachig anzubringen sind.

3. Die Behörden und Dienststellen, bei denen zusätzlich zur deutschen Amtssprache die Verwendung der Sprache einer Volksgruppe zugelassen wird, wobei jedoch das Recht der Verwendung dieser Sprache auf bestimmte Personen oder Angelegenheiten beschränkt werden kann.

(2) Bei Erlassung der in Abs. 1 vorgesehenen Verordnungen sowie bei der Vollziehung des Abschnittes III dieses Bundesgesetzes sind bestehende völkerrechtliche Verpflichtungen zu berücksichtigen. Darüber hinaus ist auf die zahlenmäßige Größe der Volksgruppe, die Verbreitung ihrer Angehörigen im Bundesgebiet, ihr größenordnungsmäßiges Ver-

Državni ugovor iz 1955. ljeta ne pozna ograničenje od 25% za topografske natpise. Član 7 stav 3 veli: "In den Verwaltungs- und Gerichtsbezirken ...des Burgenlandes ...mit..kroatischer oder gemischter Bevölkerung werden...die Bezeichnungen und Aufschriften topographischer Natur sowohl in ...kroatischer Sprache wie in Deutsch verfasst!" Govor je ada o cijelom kotaru prez brojčanoga ograničenja na oko 25 procentov.

Ako se po zakonu more ograničavati pravo na upotrijebavanje hrvatskoga službenoga jezika na određene ljude i na određene posle, onda to znači toliko kot da ovo pravo na hrvatski službeni jezik uopće ne postoji.

U ovom odlomku se javno piše i priznaje, da je vladi statistika važnija od Državnoga ugovora. Piše se da je statistika jača. Ar rič "darüber hinaus" znači "već od toga". Ada jasno rečeno: Već od inter-

hältnis zu anderen österreichischen Staatsbürgern in einem bestimmten Gebiet sowie auf ihre besonderen Bedürfnisse und Interessen zur Erhaltung und Sicherung ihres Bestandes Bedacht zu nehmen. Hiebei sind die Ergebnisse amtlicher statistischer Erhebungen mitzubersichtigen.

§ 3. (1) Zur Beratung der Bundesregierung und der Bundesminister in Volksgruppenangelegenheiten sind beim Bundeskanzleramt Volksgruppenbeiräte einzurichten. Sie haben das kulturelle, soziale und wirtschaftliche Gesamtinteresse der Volksgruppen zu wahren und zu vertreten und sind insbesondere vor Erlassung von Rechtsvorschriften und zu allgemeinen Planungen auf dem Gebiet des Förderungswesens, die Interessen der Volksgruppen berühren, unter Setzung einer angemessenen Frist zu hören. Die Volksgruppenbeiräte können auch Vorschläge zur Verbesserung der Lage der Volksgruppen und ihrer Angehörigen erstatten.

(3) Die Anzahl der Mitglieder jedes Volksgruppenbeirates ist unter Bedachtnahme auf die Anzahl der Angehörigen der Volksgruppe so festzusetzen, daß eine angemessene Vertretung der politischen und weltanschaulichen Meinungen in dieser Volksgruppe möglich ist.

(2) Zu Mitgliedern eines Volksgruppenbeirates können nur Personen bestellt werden, die erwarten lassen, daß sie sich für die Interessen der Volksgruppe und die Ziele dieses Bundesgesetzes einsetzen, zum Nationalrat wählbar sind und die

2. von einer Vereinigung vorgeschlagen wurden, die ihrem satzungsgemäßen Zweck nach Volksgruppeninteressen vertritt und für die betreffende Volksgruppe repräsentativ ist oder

§ 8. (1) Der Bund hat — unbeschadet allgemeiner Förderungsmaßnahmen — Maßnahmen und Vorhaben, die der Erhaltung und Sicherung des Bestandes der Volksgruppen, ihres Volkstums sowie ihrer Eigenschaften und Rechte dienen, zu fördern.

(2) Der Bundesminister für Finanzen hat unter Berücksichtigung der Lage des Bundeshaushaltes und der Ziele des Abs. 1 in dem der Bundesregierung vorzuliegenden Entwurf des jährlichen Bundesvoranschlages einen angemessenen Betrag für Förderungszwecke aufzunehmen.

§ 9. (1) Die Förderung kann

1. in der Gewährung von Geldleistungen,

2. in anderer für die Ausbildung und Betreuung von Volksgruppenangehörigen auf Sachgebieten, die den Zielsetzungen des § 8 Abs. 1 entsprechen, geeigneter Weise, bestehen.

§ 12. (1) Im Bereiche der gemäß § 2 Abs. 1 Z. 2 bezeichneten Gebiete sind Bezeichnungen und Aufschriften topographischer Natur, die von Gebietskörperschaften oder von sonstigen Körperschaften und Anstalten des öffentlichen Rechts angebracht werden, in deutscher Sprache und in der Sprache von in Betracht kommenden Volksgruppen zu verfassen. Diese Verpflichtung gilt nicht für die Bezeichnung von Örtlichkeiten, die außerhalb des Bereiches solcher Gebiete liegen.

nacionalnih obavezov se mora zeti obzir na brojčanu jačinu narodne grupe.

Narodni savjet dava samo tanače. Zaključiti pak vlada u dogovoru s trimi u parlamentu zastupanimi strankami - ali samo onda, ako ju je volja.

Praksa izgleda drugačije: Savezno kancelarstvo je pozvalo 24 zastupnike u Narodni savjet. I to 6 zastupnikov SPÖa, 4 zastupnike ÖVPa i 2 od Crikve. 5 zastupnikov je vlada dodilila HKDu, 5 Prezidijumu konferencije načelnikov i vicenačelnikov hrvatskih i mišanih općin Gradišća, a po jednoga zastupnika je vlada "odobrila" HGKDu i HAKu. Ali svih šest zastupnikov SPÖa sidi i u Prezidijumu. A Prezidijum bi se morao po članu 7 stav 5 Državnoga ugovora prepovidati ar se piše: "Die Tätigkeit von Organisationen, die darauf abzielen, der kroatischen...Bevölkerung ihre Eigenschaft und ihre Rechte als Minderheit zu nehmen, ist zu verbieten."

Savezno kancelarstvo je ali u Narodni savjet pozvalo i ljude kot na peldu načelnika Stinjakov Grandića i druge, ki su jur protiv ovoj pasaži zakona djelali.

Na temelju ovoga odlomka zakona je Prezidijum 1977. ljeta napisao svoje statute i zapisao u nje, da ima statutarni cilj zastupati interese narodne grupe. To je jur bilo dosta, da mu savezno kancelarstvo 1986. ljeta dodili 11 (oficijelno "samo" 5) mjestov u Narodnom savjetu.

Budžetarne mogućnosti države nastaju sve skromnije a tako i subvencije, ke dostaju hrvatske organizacije. U ovoj točki se ispunjava ov zakon.

Po ovom odlomku su neke organizacije dostale živu subvenciju. Tako je dostala Hrvatska sekcija pastoralnoga ureda željezanske biskupije živu subvenciju. Žive subvencije je dostalo i Hrvatsko kulturno društvo kot i Hrvatsko štamparsko društvo. A živu subvenciju je dostao i Prezidijum. Da li ova živa subvencija odgovarajući ovom odlomku zakona i ča djela nije poznato. Se znamda u živoj subvenciji Prezidija skriva partijska subvencija? Potribno je, da najviši kontrolni organ države Računski kontrolni ured pregleda i kontrolira cijeli posao.

Po ovom dijelu zakona već nesmimo reći Beč, nego još samo Wien. Ali na drugu stran Nimci moru nadalje govoriti Agram.

§ 13. (1) Die Träger der gemäß § 2 Abs. 1 Z. 3 bezeichneten Behörden und Dienststellen haben sicherzustellen, daß im Verkehr mit diesen Behörden und Dienststellen nach Maßgabe der Bestimmungen dieses Abschnittes die Sprache einer Volksgruppe gebraucht werden kann.

(2) Im Verkehr mit einer Behörde oder Dienststelle im Sinne des Abs. 1 kann sich jedermann der Sprache der Volksgruppe bedienen, soweit sie durch eine Verordnung nach § 2 Abs. 1 bei dieser Behörde oder Dienststelle zugelassen ist. Niemand darf sich jedoch einer ihrem Zwecke nach sofort durchzuführenden Amtshandlung eines von Amts wegen einschreitenden Organs einer solchen Behörde oder Dienststelle nur deshalb entziehen oder sich weigern, ihr nachzukommen, weil die Amtshandlung nicht in der Sprache der Volksgruppe durchgeführt wird.

(5) Die Regelungen über die Verwendung der Sprache einer Volksgruppe als Amtssprache beziehen sich nicht auf den innerdienstlichen Verkehr von Behörden und Dienststellen.

§ 15. (1) Beabsichtigt eine Person, in einer Tagsatzung oder mündlichen Verhandlung von der Sprache einer Volksgruppe Gebrauch zu machen, so hat sie dies unverzüglich nach Zustellung der Ladung der Behörde oder Dienststelle bekanntzugeben; durch schuldhafte Unterlassung einer solchen Bekanntgabe verursachte Mehrkosten können der betreffenden Person auferlegt werden. Diese Verpflichtung zur Bekanntgabe entfällt bei Verfahren, die auf Grund eines in der Sprache einer Volksgruppe abgefaßten Anbringens durchgeführt werden. Die Bekanntgabe gilt für die Dauer des ganzen weiteren Verfahrens, sofern sie nicht widerrufen wird.

§ 18. Die öffentlichen Bücher und die Personenstandsbücher sind in deutscher Sprache zu führen.

§ 22. (1) Kosten und Gebühren für Übersetzungen, die eine Behörde oder Dienststelle nach diesem Bundesgesetz vorzunehmen oder zu veranlassen hat, sind von Amts wegen zu tragen. Bei der Bemessung des Pauschalkostenbeitrages gemäß § 381 Abs. 1 Z. 1 Strafprozeßordnung 1975 sind die Kosten eines nach diesem Bundesgesetz beigezogenen Dolmetschers nicht zu berücksichtigen.

(2) (Verfassungsbestimmung) Würde auch in der Sprache einer Volksgruppe verhandelt, so sind der Bemessung von Gebühren, die einer Gebietskörperschaft zufließen und nach dem Zeitaufwand berechnet werden oder dieser zu berücksichtigen ist, nur zwei Drittel des tatsächlichen Zeitaufwandes (der Verhandlungsdauer) zugrunde zu legen.

(4) Wird eine Partei (ein Beteiligter) in einem gerichtlichen Verfahren durch einen Rechtsanwalt, einen Verteidiger in Strafsachen oder einen Notar vertreten oder verteidigt, so trägt das Honorar dieses Rechtsanwaltes, Verteidigers oder Notars für das letzte Drittel solcher Verhandlungen (Tagsatzungen), die auch in der Sprache einer Volksgruppe durchgeführt werden, der Bund. Die Zahlung dieses Honorarbeitrages ist bei sonstigem Verlust des Anspruches jeweils vor Schluß einer Tagsatzung oder Verhandlung durch Vorlage eines Kostenverzeichnisses anzusprechen; der Richter hat den Honorarbetrag unverzüglich zu bestimmen und den Rechnungsführer anzuweisen, diesen Betrag dem Rechtsanwalt, Verteidiger oder Notar zu zahlen. Dieser Mehraufwand an Honorar ist so zu bemessen, als wäre ein Gegner des Anspruchsberechtigten gesetzlich verpflichtet, ihm diese Kosten zu ersetzen.

§ 24. (1) Dieses Bundesgesetz tritt mit 1. Feber 1977 in Kraft.

(2) Damit Verordnungen auf Grund dieses Bundesgesetzes bereits zu dem in Abs. 1 bezeichneten Zeitpunkt kundgemacht werden können, können die notwendigen Maßnahmen einschließlich der in diesem Bundesgesetz vorgesehenen Herstellung des Einvernehmens mit dem Hauptausschuß des Nationalrates bereits vor diesem Zeitpunkt getroffen werden. Diese Verordnungen dürfen jedoch frühestens mit dem im Abs. 1 bezeichneten Zeitpunkt kundgemacht und in Kraft gesetzt werden.

§ 25. Mit der Vollziehung dieses Bundesgesetzes sind die Bundesregierung und die Bundesminister im Rahmen ihres jeweiligen Wirkungsbereiches betraut.

Pri brzom službenom aktu se isključi hrvatski jezik. To znači, hrvatski službeni jezik se more upotrijebiti po ovom zakonu samo onde, kade to vlasti kanu. Ar svaki službeni akt more nastati brzi akt.

Konkretno to znači, da po zakonu nije doslobodjeno, da hrvatski općinski ured u Velikom Borištofu piše po hrvatsku na hrvatski općinski ured u Filežu. I bilježniku nije slobodno, da se u službeni posli pomina s notarom po hrvatsku. Ali to eksplicitno ni nije prepovidano, iako bi se to iz ovoga zakona moglo tako zlovoljno interpretirati. A tempora mutantur - vrimenta se minjaju.

U ovoj točki se jasno diskriminiraju pripadnici narodne grupe. Ako Hrvat kani da se na sudu po hrvatsku pomina, ko to mora prlje javiti. Japanac, Kinez ili Bantu to ne triba.

U javni knjiga hrvatski službeni jezik ništa nije zgubio

Ako se pelja sudska rasprava na nimškom i hrvatskom jeziku, onda se platu samo dvi tretine. To znači, da je nimški jezik vridan 66,6%, a hrvatski samo 33,3%.

Do sada su svi spali, a to jur 10 ljet dugo. Vlada i ministri nisu još ganuli prst, da ispunu barem neke dijele zakona, i to one dijele, ki su na hasan naroda, iako je jako malo ovih pasažov. Tako bi se na peldu mogle prez poteškoć postaviti dvojezične selske table u hrvatski seli. Odrediti bi se mogle i općine kot i sela u ki je dozvoljen hrvatski jezik kot službeni jezik, iako Državni ugovor ne pozna ograničenje na brojčanu jačinu narodne grupe, kot to ov zakon djela. Za sva ova rješenja nije potriban Narodni savjet.

Vlada je jedini
državni faktor,
koji smije
zakonito činiti
nezakonitosti

Antun Gustav Matoš

Kot se ada more izviditi i sama vlada nima interesa da ispunjuje zakon, koga je zaključila pred desetimi ljeti. Jer ako bi naime imala interes, onda bi počela ispunjavati zakon, ki je kot smo to rekli, u mnogi točka protivustavan, a u mnogi točka govori protiv interesov hrvatske narodne grupe. Zato je HAK pred desetimi ljeti masivno protestirao protiv ovomu Zakonu o narodni grupa, a kot se sada, deset ljet kašnje kaže, je sva ova kritika bila i opravdana.

Iz iskustva se zna, da je Austrija - a i mi smo jedan dio

te države - izobrazila s našimi pinezi cijeli šereg juristov, pravnikov i stručnjakov za manjinsko pravo, da je pošalje u boj protiv Italiji, da oni izvojuju prava za Južni Tirol. Austrija i cijeli svoj aparat upotribljava zato, da Hrvati ne dostanu svoja u članu 7 Državnoga ugovora zagaranirana prava. Kot jedna mjera protiv tomu se more viditi i Zakon "protiv" narodni grupa. Ili je znamda zaistinu ki ta tako hrabar i se ufa reći da oficijelna Austrija djela sve da podupira svoje narodne grupe?

Ki to veli je lažac; Miloradić bi rekao: izrod je, smrad i gnjoj!

Lipo polako si mi isto moramo premisliti, kako ćemo završiti desetljeća dugi pasivitet vlade u ispunjavanju svojih dužnosti ke ima prema narodnim grupam, ke ima prema Hrvatom. Ljeta dugo čekanje na konstituiranje Narodnoga savjeta ništa ne donese uopće onda, kad se zna ča je ta savjet, kakovu funkciju ima. Zato sada moramo nastati aktivni. Na jednu stran moramo biti

aktivni na diplomatskom nivou, za stolom s političari, a na drugu stran moramo poduzeti mjere, s kimi moremo vršiti pritisak na političare. Kako ta pritisak more izgledati se sto-prv mora ispostaviti. U Južnom Tirolu su pritisak vršile bombe. U Koruškoj su se isto bombe metale, a potom su Slovenci još i dostali neka prava (table). Ali mi Hrvati smo miroljubljivi. Za nas bombe ne dolazu u obzir. Mi si moramo najti drugačiji put da vršimo pritisak na vladu. Jedni mislu, da se tako dugo ne plaća porez, dokle ured za financije ne pošalje potribovanja i račune po hrvatsku i po nimsku, ada odgovarajuće Državnomu ugovoru. Drugim su i ove mjere još premalo radikalne, oni potribuju druge mjere bojkota. Čim duglje se čeka, tim veći će nastati pritisak. Ar čim već raste germanizacija, a ta raste očividuće od ljeta do ljeta, tim oštija će nastati borba za opstanak. Deset ljet smo jur zamudili zbog Zakona o narodni grupa, a daljnjih deset ljet će narodna grupa kumaj preboliti.

If the laws could speak for themselves,
they would compain of the lawyers in the first place

Halifax

Kad bi zakoni mogli govoriti sami za sebe,
prvo bi se potužili na pravnike.

Alpbach: Plädoyer für Minderheiten - Mehr Rechte nötig als für Restbevölkerung

Eigenbericht der „Presse“
von ROBERT BENEDIKT

ALPBACH. Für das gedeihliche Fortbestehen von Minderheiten reiche es nicht aus, ihren Angehörigen nur eben jene Rechte zuzugestehen, die auch die Mehrheit genießt; es sei vielmehr unbedingt notwendig, jedem ihrer Mitglieder ein Mehr an Entfaltungsmöglichkeiten einzuräumen. Dieses Plädoyer für ethnische, religiöse und politische Minderheiten legte Justizminister Harald Ofner am Freitag beim Europäischen Forum in Alpbach ab. Unser Leben, so der Minister, würde sich wesentlich ärmer gestalten, wenn es immer und überall nur Einheitlichkeit und daher weder Mehrheiten noch Minderheiten gäbe.

Das Mehr an Rechten und Möglichkeiten für Minderheiten müsse allerdings dort seine Grenzen fin-

den, wo das Interesse der Mehrheit wesentlich beeinträchtigt wird. Dennoch verdiene jede Minderheit die Zuwendung der Mehrheit und falle in deren Verantwortung. Das alles bedeute aber nicht, daß politische Minderheiten von Amts wegen zu fördern seien. Darüber könne sich gerade er als Angehöriger einer Fünf-Prozent-Partei nicht hinwegschwindeln, bekannte Ofner.

Insgesamt sei die Anerkennung von Minderheiten und deren Behandlung ein Gradmesser für das Funktionieren einer Demokratie im jeweiligen Gemeinwesen. Das bunte Bild der Pluralität gehöre nun einmal zum Wesen von Demokratie und Toleranz. Denn wo Diktatur und Intoleranz herrschten, dürfe es keine Volksgruppen geben, sondern nur das Volk, die Partei, eine Klasse und eine Mei-

nung. In Diktaturen herrsche die Methode des Negierens, des Assimilierens. Lasse sich die Existenz einer ungeliebten Minderheit nicht leugnen, werde sie dort zur schädlichen Randgruppe degradiert, nicht selten auch kriminalisiert, unterstrich Ofner.

Der Wiener Anwalt Fritz Czerwenka beleuchtete die Rechtsstellung der Minderheiten. Gerade eine demokratische Gesellschaft müsse sich den Schutz der Minderheiten besonders angelegen sein lassen, sei doch dieser Schutz gleichzeitig ein Schutz der Persönlichkeitsrechte der einzelnen Mitglieder und damit ein wichtiger Bestandteil der Menschenrechte. Daher käme der Rechtsstellung von Minderheiten über das theoretische Problem der Autonomie hinaus aktuelle politische Bedeutung zu.

POSUJENO
iz "Die Presse" od 23. augusta 1986.

AUSTRIJA

Gradišćansko ugarsko kulturno društvo je izdalo prvi broj časopisa "Orségi füzetek/Warter Hefte". Dvojezični časopis Lisztu i njegovom madjaronstvu. Autorica ovoga madjaronje izašlo prilikom 175. rođendana i 100. smrti dana Franje Liszta, ka početo od 1983. ljeta sada jur podučava muziku na ekspozituri gradačke visoke škole za muziku i likovnu umjetnost u Gornji Šica.

UGARSKA

Početo od dojučega 1986/1987. školskoga ljeta će se u Pečuhu u svi razredi podučavati i na niškom jeziku. Varoš Pecs/Pečuh, je centar nišskogovorećega područja u Ugarskoj. Novo rješenje u škola se je zaključilo 1982. ljeta, kada se je i upeljalo u prvi razredi podučavanje niškoga jezika. Sada se u Pečuhu uz ugarsku, hrvatsku i srpsku školsku dicu i nišskogovoreća dica moru učiti svoj materinski jezik.

JUGOSLAVIJA

U Erdutu, nedaleko od Vukovara se je ljetos po 10. put priredila "Ljetna škola" za osnovne školare rusinske i ukrajinske narodnosti u SR Hrvatskoj. Oko 90 školaraov ki u svojem selu nimaju podučavanja materinskoga jezika, je iskoristilo ovu mogućnost i poiskalo početni kulturno-prosvjetni seminar. Najveći dio školaraov je došao iz općin Slavonski Brod, Osijek i Županja.

RUMUNJSKA

Karaševski Hrvati u Rumunjskoj su ljetos suvećevali mladu mašu svojega suarodnjaka Djureća Katića, tako da se sada za ovu narodnu grupu skrbi 6 karaševskohrvatskih duhovnika. Uzato duhovnik istotak služu hrvatske maše. Uz karaševske hrvatskoj Hrvati Banatu u Rumunjskoj Hrvati živu još u Keču, na samoj rumunjsko-jugoslavenskoj granici.

JUGOSLAVIJA

U Novom Sadu, glavnom varošu Autonomne pokrajine Vojvodine je pred kratkim na ugarskom jeziku izašla "Enciklopedija mrtvih" ku je napisao Danilo Kiš. Izdavačka kuća "Forum" u Novom Sadu je do sada prevodila za štitelje ugarske narodnosti u Jugoslaviji kot za štitelje ki živu u Ugarskoj skoro sva poznatija djela pisca Danile Kiša. Do konca ljeta će Forum tiskati na ugarskom jeziku i Pavićev "Hazardski rječnik". Kot najveći korak na publicističkoj sceni Ugarske narodnosti u Jugoslaviji se ali mora dati projekat, da se izdaju u datu sveski sabrana djela akademika Janosza Herzoga, pisca ugarske narodne grupe.

BUGARSKA-TURSKA

Klima med Bugarskom i Turskom se je znatno ohladila. Uzrok za to je manjinsko pitanje. 1965. ljeta se je još u južnoj istočnoj i sjevernoistočnoj Bugarskoj priznalo oko 850.000 ljudi k turskoj narodnoj grupi. Sada potribuje Ankara za ovu tursku narodnu grupu manjinska prava. Ali Sofija govori samo o velikoj zabludi: Ona veli da Turki, za ke Turska potribuje manjinska prava, nisu Turki nego Bugari, ki su se zbog pet stoljeća duge turske vladavine otomanizirali. Po dikciji Sofije se je sada pomoglo ovim ljudem, da se opet preporodu kot Bugari.

Bugarska je počela i bugarizirati turska imena. Tako se na primjer 15 ljet stara Turkinja Aysel Özgür "preporodila kot Bugarka" ka se sada zove Asya Stoyanova. Ali i Turska je nedosljedna u ispunjavanju manjinskih prav. Ona dava neka manjinska prava Grkom, Armencem i Židovom, ali zato ne priznava postojanje kurdske narodne grupe. Oko polovica ovoga indoeuropskoga naroda, ada oko 4 milioni Kurdov stanuje u Turskoj. Turska je ali ove Kurde proglasila "gorskimi Turki", tako da su oni isto "Turki" ki imaju sva prava.

**SU SAMO NIMCI
AUSTRIJANCI ?**

A mi ne ?

ZAČ NAS PAK BROJU ?

- samo da se 80.000.000,-
(80 Mio) van hiti ?
- ili
- da se načinji nemir med nami ?

Hvala, to ne kanimo.

**Zato mi ne idemo
na brojidbu.**

vlasnik, izdavač, nakladnik/eigent. herausg. verleg. hak
f. inh. verantw. tilica perušić, svi/alle schwindg14
1040 beč/wien, druck a. riegelnik, 1180 g. merckelstr33

Ovakovimi letki, s informacijami na svako domaćinstvo u hrvatski i mišani seli u Gradišću, pomoću izjavov za štampu, demonstracijami i s mnogimi drugimi akcijami je HAK 1976. ljeta masovno protestirao protiv brojidbe "posebne vrsti", ka se je održala 14. novembra 1976. ljeta, ada pred desetimi ljeti. Uspjeh bojkota brojidbe je pokazao, da je HAKovska manjinska politika bila dobra. Ufamo se, da je i danas.

15 ljet u službi naroda

Hrvatski folklorni ansambl Gradišća "KOLO-SLAVUJ" svečuje ovo ljetno 15. obljetnicu svojega utemeljenja. Do ovoga ansambla došlo je kroz spojenje dvih do onda samostalnih grup, naime studentske plesne grupe "KOLO" i tam-buraškoga društva "SLAVUJ".

1971 - 1986

KOLO se je osnovalo u jeseni 1969. ljeta kot sekcija Hrvatskoga gradišćanskoga kulturnoga društva u Beču. Pod peljanjem Vlade Vukovića i Milana Kornfeinda su člani grupe vježbali tri u Gradišću jur poznate koreografije, a u božićni praznici su bili gosti zagrebačkoga ansambla KOLEDO, kade su se učili daljne koreografije i s kimi su smili sudjelivati kod njevih nastupov. Opet najzad u Gradišću su održali Kolovci prve nastupe, pri ki su je pratili tamburaši Koleda. Kad se ovo nije moglo zbog daljine, terminskih uzrokov a pred svim zbog financijskih trošak i nadalje pridržati, su Kolovci pokusili utemeljiti vlašću tamburašku grupu, ča se ali nije ugodalo. To je bio i uzrok tomu, da su peljači Kola iskali gradišćansku tamburašku grupu s kom bi mogli suradjavati na nastupi.

Našli su ju u Velikom Borištofu, kade je Mirko Berlaković utemeljio 1966 ljeta tamburaško društvo SLAVUJ, ko je izašlo tamburaške grupe glavne škole Velikoga Borištofa.

Prve skupne probe ovih dvih grup održale su se 1., 2. i 3. januara 1971. ljeta u Velikom Borištofu a prvi skupni nastup na hrvatskom balu u Beču. Slijedili su puni nastupi u Sabari i u Novoj Gori.

Ovi nastupi su bili tako uspješni, da se je zaključilo spojenje ovih dvih grup. Tako se i gleda 1. januar 1971. ljeta dan prvoga skupnoga djelovanja kot rodjendan Kolo-Slavuja. Prilikom službenoga prijavljenja Kolo

Slavuja 3.5.1973. ljeta se je dodalo imenu Kolo-Slavuj podime "Hrvatski folklorni ansambl Gradišća", jer su bili člani ansambla iz različnih hrvatskih sel cijeloga Gradišća, tako da je bio i reprezentativan za sve Gradišćanske Hrvate. Prvim predsjednikom postao je Mirko Berlaković, a sjedišće društva je bilo u Velikom Borištofu. U jeseni 1975. ljeta se je preminjilo peljačstvo i novim predsjednikom postao je Klaus Čenar.

U statuti se je zabilježilo kot cilj novoga ansambla istraživanje i gaženje hrvatskoga folklora u Gradišću. Uzrok tomu je bio, da člani novo-utemeljenoga društva od samoga početka nisu kanili samo reproducirati plese iz stare domovine Hrvatske, nego i pokazati gradišćansko-hrvatske tance, ki su do onoga časa bili dijelom još poznati ali ki se nigdir već nisu tančali. Tako je došlo do suradnje s najpoznatijim koreografom i narodnim istraživačem Hrvatske, s drom Ivanom Ivančanom, ki je u 1972. ljetu istraživao folklor i običaje Gradišćanskih Hrvatov. Plod toga istraživanja su do sada četire koreografije gradišćansko-hrvatskih tancov u izvedbi Kolo-Slavuja, i to: "Stinjačko kolo" (premijera 24.3.1973. u Beču). "Hrvatski ples sridnjega Gradišća" (3.5.1974, Veliki Borištof), ples "Na Poljanci" (30.3.1975., Uzlop) i "Hati" (premijera 3.5.1981. prilikom svečevanja 10 ljet Kolo-Slavuj u Velikom Borištofu). Tako sada postoji za svaku pokrajinu Gradišća u koj živu Hrvati jedna koreografija.

Od samoga početka ansambla se je gledalo i na to da se svaki tanac pokaže u autentičnoj nošnji krajinje, iz ke dojde ta tanac. Iako je to bilo većputi dosta teško su se za ove gradišćansko-hrvatske koreografije nabavile odnosno rekonstruirale, originalne nošnje. S tim Kolo-Slavuj nije samo doprinesao tomu da se reaktiviraju plesni koraki nego da se i obdržu narodne nošnje Gradišćanskih Hrvatov.

Momentano ima Kolo-Slavuj za svaki tanac, ki se tanca na nastupi, auten-

tičnu nošnju. Gradišćanske nošnje: Stinjačka nošnja (dijel ženske nošnje je bio dar bivše plesne grupe "Krug Miloradić"), nošnja iz sridnjega Gradišća, Poljanska nošnja (po Klimpuškom originalu) i Hatska nošnja. Nošnje iz Hrvatske su: iz Prigorja (za ovu nošnju su posudili ondašnji člani Kolo-Slavuja grupi pinez, da se more nabaviti), iz Posavine (dar Hrvatskoga gradišćanskoga kulturnoga društva u Beču). iz Baranja i Bunjevačka nošnja. Sve nošnje, isto kot i tamburice, su imanje Kolo-Slavuja, a obdržavaju - znači peru i popravljaju - je člani ansambla sami.

Isto tako se gleda na to, da se i naše stare jačke obdržu. Tako je snimio Kolo-Slavuj dvi LP-ploče na ki su snimljene pretežno skoro jur pozabljene ili malo jačene, a ne samo popularne jačke ke ionako svaki pozna.

Člani Kolo-Slavuja su, kot jur spomenuto, iz različnih sel cijeloga Gradišća. U ovi 15 ljeti imao je Kolo-Slavuj članje iz 29 različnih hrvatskih sel Gradišća, iz Željezog i iz Beča, ada ukupno iz 31 mjesta. Iz daljnih 4 sel su neki počeli, ali nisu ostali kod grupe. Na početku su bili člani skoro isključivo studenti, a danas velik dijel članov djela, tako da je još već za cijeliti, da ofruju dijel svojega slobodnoga vrimenta za djelo u grupi, za ko ne dostanu nikakove pinezne nadoknade, nego to djeljaju iz čistoga idealizma. Grupa im zato more pružiti samo to, da moru upoznati druge ljude, druge zemlje i da su u društvu, u kom se moru i razveseliti. Kroz djelo u Kolo-Slavuju smo ali

mogli i upoznati druge manjine u Evropi, i to Južnotiroljce, Dance u Nimškoj, Nimce u Danskoj i Hrvate u Madjarskoj. Na stupio je Kolo-Slavuj širom Austrije, u Jugoslaviji, Italiji, u Nimškoj, Danskoj, Švedskoj i u Madjarskoj i u ovom jubilarnom ljetu u Kanadi.

Zvana toga Kolo-Slavuj dosta puta snima i za televiziju, tako se je na primjer emitirao prilikom 10-ljetnoga jubileja grupe film s nazivom "Kolo-Slavuj", ili je bio u filmu "Svadba na selu" velik dijel posvećen tancem ansambla.

Na početku je bilo dosta lako zadobiti nove članje jer je Kolo-Slavuj bio jedina tančena grupa. To se je minjalo, jer su se ili osnovale folklorne grupe po seli ili se je u tamburaški grupa isto počelo tancati, a to čudakrat an inicijativu ili pomoću članov Kolo-Slavuja. Uopće se more reći, da je Kolo-Slavuj čuda doprinesao obogaćenju i razvijanju hrvatskoga folklora u Gradišću.

Kolo-Slavuj si ali gleda i za zadaću, da nastupi i u onakovi seli, ka su hrvatskom pogledu jako ugrožena, tako da se morebit opet probudi hrvatska svist u ti seli. Uopće se mora reći, da se Kolo-Slavuj trudi pridoonesti svoj dijel za opstanak hrvatske narodnosti u Austriji. Na nastupi se pokaže na položaj Hrvatov u Gradišću, na za sigurana potribovanja hrvatske narodnosti, ka još nisu ispunjena, i na vridnost i potriboću hrvatskoga odgoja.

S P I C I N O

Ž E L J I V O W

H A K

Naš jezični dio

Jezični tečaj je bio tako uspješan, da se je NG proširio po cijeloj Austriji. Još i iz Štajerske mi pišu ljudi, ki su oduševljeni od mojih člankov. Ov put Vam kanim pokazati pismo, u kom opisuje Jakov iz Furstenfeld-a svoj pohod zubaru. U njegovom pismu ćete najti nekoliko "štajerizmov". Ali to mu moremo, glede na germanizme kod nas Hrvatov, ki jur duglje govorimo hrvatski neg' naš Jakov engleski, oprostiti. Ada, onda in medias res:

Jakov: Kent an see mere Dee egged sane phone my name gay bees a bees earl up sly fen? Mine a gut in socked see sinned zoo spits,

see hut foam kiss an shone guns offer nay lip an.

Zubar: Hub an see zones no pro blame a mid ear air pro tay say?

Jakov: Up owned zoo. For all'em wen eek nob loch ace, owned wen E. by grey lame so nun shine "Mine goat!" saga, faults mere stain dig rouse.

Zubar: Wer hot Anne den does gay bees own fair ticked?

Jakov: A dent east in rue main Ian. We're warren mid bay count an doored own ten. Does gay bees war gowns price Guinness tig.

Zubar: Mooned of, bit a! (zame mu protezu iz ust i ju kontrolira) Yeats is mere all ask lore. See lie den own up

stows ray acts yawn Anne.

Jakov: Gay gain mine gay bees? We combed does?

Zubar: Dough shown's hair, dough state

"Made in Romania by Draculdent." We sense, was does is? A vamp ear gay bees!

Jakov: Was sole E. den Yeats too an?

Zubar: Ear a gut in EFTA by sane!

Ovako mu je išlo kod zubara, čim danas grize, to mi nije pisao. Ako morebit, ča to niste razumili, nekate biti down. I ja sam imao svoje probleme, ali: practice makes perfekt! U slučaju da imate neka pitanja, predloge (ali samo konstruktivne, prosim) prinose ili članke, mi pišite na slijedeću adresu:

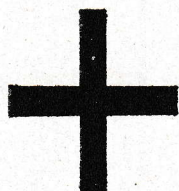
dock door Kurt W.
HAK, Schwindg. 14/10
1040 BEČ

Kako se mlati prazna slama

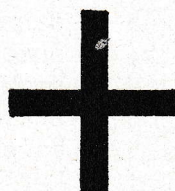
Mlatiti je dan danas jako drag posao. Žnjači se dovezu iz Dolnje Austrije k nam u Gradišće. da velikimi kombajni pomlatu u najkraćem vremenu urodju. Ako žito leži. onda se seljaku već uopće ne splati da žnjača pusti u žitno polje, ar bi mlatenje već stalo. nego bi žnjači namlatili. Kod seljakov naime valja ona stara izreka. da se ne isplati mlatiti praznu slamu. ar to jur djelaju političari. Da se stalno precizno izrazu. da moru mlatiti praznu slamu a to tako. da izgleda kot da bi klasja bila puna, se političari moru poslužiti

rječnika. koga je sastavio jedan činovnik u Americi. On je napisao trideset ključnih riči i je zadilio u tri kategorije. Na jednostavan matematički način. si pak svaki političar. ali i svaki drugi mlatac prazne slame. more sastaviti on izraz. ki udubi njegov politički žargon. Prednost sistema je. da se sigurno nijedan neće usuditi reći. da ne razumi izraze kot na peldu izraz 275 (razina sinhrone fluktuacije) ili 480 (programiranje kvalificirane administracije). Ada. na posao: na mlatenje prazne slame!

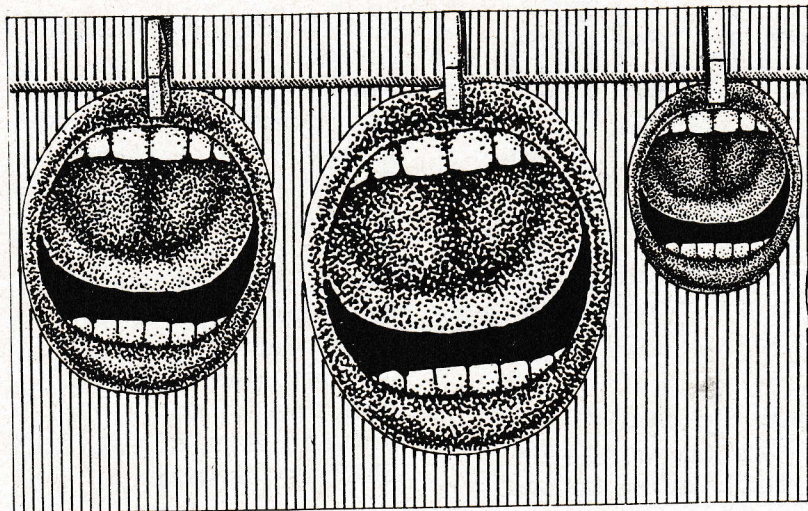
- 0 struktura
- 1 fleksibilnost
- 2 razina
- 3 tendencija
- 4 programiranje
- 5 koncepcija
- 6 faza
- 7 potencija
- 8 problematika
- 9 kontingenat

- 0 koncentrirane
- 1 intengrirane
- 2 permanentne
- 3 sistematske
- 4 progresivne
- 5 funkcionalne
- 6 orijentirane
- 7 sinhrone
- 8 kvalificirane
- 9 ambivalentne

- 0 administracije
- 1 organizacije
- 2 identifikacije
- 3 kompenzacije
- 4 koalicije
- 5 fluktuacije
- 6 modernizacije
- 7 evolucije
- 8 akcije
- 9 interpretacije

Vidimo se in fircen tog um hojba cva

Je to potribno? Potribno nij, ali anfohigije. Ako bi rekao "vidimo se za četrnajst dan u pol drugoj", bi to bilo prvič čuda duže a drugič bi se morao koncentrirati.

Ja bi morao znati: da broji od 2 do 4 potribuju prvi padež množine a od 5 gori drugi padež množine, nadalje broji 22-24, 32-34 itd. opet prvi padež množine, broj 21, 31 itd. prvi padež jednine.

Onda je doh anfohigije ako fervendam nimške broje. Do neke mjere je ovo mišanje razumljivo: "Vas dan čujemo samo nimški jezik, a onda bi najjednoč morali po hrvatsku misliti". Ki ova ko argumentira, priznaje da je len. Da je pre len deklinirati, za dvi tri riči već reći i da je pre len pri govoru misliti. Tako se jednostavno fest miša, a kad se Nimac nasmije, kad sve razumi, onda bi se rado "lipo po hrvatsku" Ali onda ne ide, kad človiku vježba fali. Tako dojdju neki ljudi do zaključka, da je hrvatski jezik siromašni-

ji i čemerniji nego nimški.

Svaki bi morao misliti, da imamo za tištuh - u brus, za ajnkafati - ku povati, za ajnfihtungu - uredjaj itd. To su samo najanfohigiji bajšpilji. Za već-ku nimšku rič nam fali hrvatski izraz, u prvom redu na polju znanstvenosti. Ovde moramo neke begri fe anfoh umšrajbati ili rječnik zur hilfe zeti Te riči iz rječnika bi morali onda tako čisto upotribljavati, da nam dojdju u aktivni rječnik to je samo pitanje vježbe. Jezik se ne uči samo gramatikom i rječnikom nego se prvom redu i najlaglje govorom i čitanjem.

Ča bi moralo ali i prez koncentracije i čuda misli pojti to su izrazi kotno: moagn, guntog nabent, mojcajt, gujdi noht. Ako na peldu na radiji ki tako miša onda nam to veljek "u uši spade." Ali zamimo se svaki za vlašći nos i trsimo se, da naš jezik barem tako bogat ostane kot je sada.

ajzo ton, pis pojđ!

JAPA

Nova hrvatska

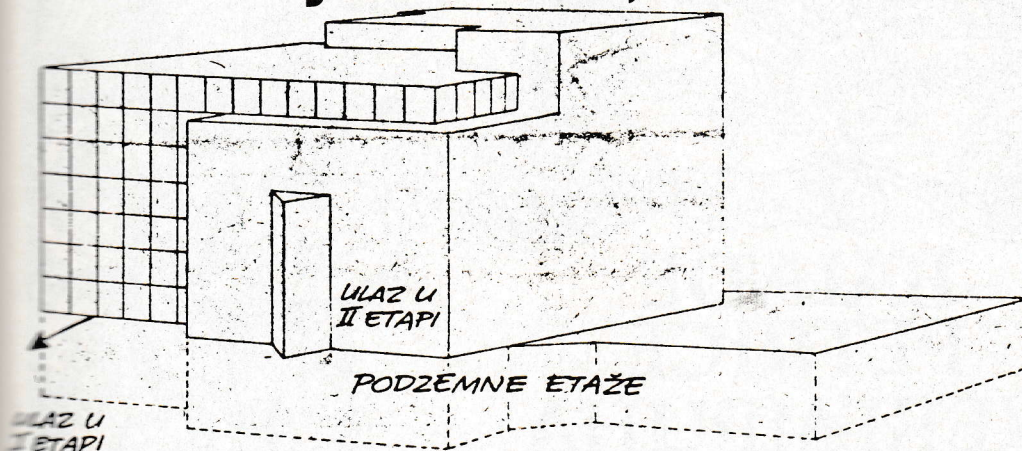
Zgrada Narodne i sveučilišna biblioteka u Zagrebu se je izgradila za 500.000 knjig. A danas je u Narodnoj i sveučilišnoj biblioteki (NSB) registrirano oko 2,300.000 knjig. Svako ljetno se povećava fond knjig za oko 40.000 egzemplarova. Tako u ovu biblioteku automatski dojdju sve knjige, časopisi i novine ke tiskaju vlade Sjedinjenih američkih država (SAD) i Kanade. NSB nabavlja i sve knjige, ke su tiskane u svitu na hrvatskom jeziku. Tako su u zbirci NSB i mnoge gradišćanskohrvatske knjige kot i novine i časopisi. U croatici NSB se pobiraju i knjige, ke su napisali hrvati i na drugi jezici, ar to sve obogaćuje fond nacionalnoga kulturnoga dobra.

Pred točno desetimi ljeti je vlada Hrvatske odobrila, da se izgradi nova biblioteka. Načinjen je projekt, kupilo se je jur gradilišće, poznati su plani. Jedino ča još fali za izgradnju nove NSB su pinezi.

Pred točno 380. ljeti se je rodila sadašnja NSB. Ona ima korjene u knjižnici kolegija Družbe Isusove, ki je utemeljen 1606. ljeta. Nastala je kašnje pak nacionalna biblioteka i bila je i klica sveučilišća, ar se jur 1776. ljeta utemelji Akademija znanosti u Zagrebu, ka je bila viša škola za pravo, filozofiju i tehnologiju.

1816. ljeta knjižara, ka je sada jur Akademi-

atska knjižnica, nova biblioteka

jina knjižara počinje primati besplatne primjerke knjig, ke se tiskaju u sveučilišnoj tiskari u Pešti. Ovo je itsotako jedan uzrok za to, da se u Zagrebu nahajaju i već ke građišćanskohrvatske knjige.

1837. ljeta se riješi, da svi izdavači iz Hrvatske i Slavonije moraju slati obavezne egzemplare knjig u knjižnicu, ka se sada zove Bibliotheca nationalis....

Kad je 1895. ljeta ova knjižnica imala jur već od 100.000 egzemplarov, se je potribovala izgradnja nove biblioteke, ka se je postavila 1913. ljeta u secesionističkom stilu na Marulićevom trgu. U ovoj zgradi se i dan danas još čuva kulturno blago hrvatskoga naroda U njoj su smješćene i osebite zbirke. Tako na peldu takozvana Metropolitana ima u biblioteki istotako svoje zapaženo mjesto kot i rukopisi Krleže ili Zrinskih. NSB je ujedno i Muzej hrvatske knjige

Najstarija i najbogatija nacionalna biblioteka u Jugoslaviji će sada dostati na zagrebačkom trnju novi

dom, ki je tako koncipiran, da se bude prez problemov mogao razvijati i rasti u budući 40-ti ljeti.

Predvidjeno je, da se nova NSB gradi u dvi etapa. U prvoj fazi bi se izgradila kocka s pet kati s dvimi podzemnim etažama. Tako će se na početku viditi samo kockasta zgrada i veliki plato uz nju, na kom bi po 1990. ljetu zrasao ostatak Nacionalne i sveučilišne biblioteke. U prvoj fazi instaliranja NSB u novoj zgradi bi knjige bile postavne malo stisnuto na tri etaža, a na četvrtom katu bi se provizorično smjestila grafička zbirka, zbirka geografskih karat i atlasov, zbirka plakatov i letkov i muzička zbirka.

U drugoj etaži pod zemljom će biti smješćen audio-vizualni centar, knjigovežnica, tiskara, zatvoreno skladišće za knjige kot i rukopisi. U prvoj etaži pod zemljom bi se u prvoj fazi smjestila samo biblioteka Metropolitana, a zbirke drugih rijetkih i dragocjenih knjig i rukopisov bi se provizorično smjestile uz druge zbirke u kocki. U planu je ada sve go-

tovo. Sada se još samo mora početi graditi. A za to su potribni samo pinezi. Otvorio se je i devizni račun, na koga se moru slati pinezni dari za novu biblioteku ta žiro račun glasi: 30101-620-37-25731-3077-5 kod Udružene banke Hrvatske.

Sada je zaistinu jur krajno vreme da se izgradi nova Nacionalna i sveučilišna biblioteka u Hrvatskoj, pokidob je stara zgrada jur prepuna. Pojedine knjige se jur postavljaju na hodniki, meće se jedna knjiga na drugu. Biblioteka je nastala nepregledna, neke knjige su još i skrslе, ar nijedan nezna, kade bi se knjige mogle čuvati i kako bi se mogla prepričiti kradja pojedinih knjig. U NSB ada vlada blago rečeno jako nepovoljna situacija za dobro djelo u biblioteki. Okolo 600.000 knjig se je jur premjestilo iz NSB u Stubički Golubovec u adaptirani dvorac a adaptira se i Rudolfova vojarna, tako da bi se dobilo mjesta za normalno djelanje u NSB u Zagrebu. Normalno će se vjerojatno moć stoprv onda djelati, kad bude nova NSB zaistinu gotova, ar izgradnja prve faze nove NSB će takaj imati za rezultat samo provizorij. Po rariteti se NSB u Zagrebu ubraja med dobre europske biblioteke. Po prostorni mogućnosti je ali za sada med zadnjimi, a to si hrvatski narod, to si cijela SR Hrvatska nije zaslužila.

BALADE PETRICE KEREMPUHA

Pred pedesetimi ljeti, u zimi od 1935. na 1936. ljeto, je Miroslav Krleža napisao najcjelovitiju i najsadržajnu zbirku poezije ka postoji u hrvatskoj književnosti.

U zbirki su otiskane 34 balade na kajkavskom narječju. U svojoj baladi je Krleža upotrebio i mnoge germanizme, mađjarizme i latinizme. Pisao je u autentičnom kajkavskom govoru. U njegovim baladama se čuje narod sa svom svojom mudrošću, ali i oštroću prema oblasti i gospodarstvu.

U baladama je upletena i narodna mitologija. Kot i bečanski "Lieber Augustin" se Petrica Kerempuh pod gaugami smije, i jači svoje stihove o teškoj i krvavoj hrvatskoj prošlosti.

Krleža u baladama Petrice Kerempuha opjeva teški žitak kmetova, siromahova i otičenih sinova hrvatskoga naroda, a to u šaljivom, žuhkom, črnjačkom glasu.

Balade su koreografirane u ples pod gaugami, u danse-macabre, pri kom Petrica Kerempuh udara akorde na svojoj tamburi.

Vridnost Krležinih balada Petrice Kerempuha za človičanstvo se može vidjeti i po činjenici da su se balade prevodile u već jezika, tako na peldu i na mađjarski i češki jezik, ki se je govorio u historijskom razdoblju, u kom Petrica Kerempuh opjeva svoje doživljaje

A. D. 1570

a galgama tri galženjaka,
tri tata, tri obešenjaka,
pod njimi čarni potepuh
tamburu svira Kerempuh.

Smude, cafute, kaj vam je teca
zažgala lice kakti pereca,
glas posluhnēte kajkavskog jazbeca!

Se je to vražnja zamotavka,
pod tabanom goruča žerjavka,
a hudodelnika raščetverenje
najsakodnevnejše je nam pripečenje.
Zgublenje glavno, strašna kaštiga,
človek se denes friga kak liga.

Si sfruštani i zbulani kaj šmerčete bez nosa,
bistrički bogcov procesija bosa,
čifutski signum: zlamenje žuto,
rastergla nas kobila je barzo kruto.
V grofovske gajbe ruži lancov vaših tanec,
a Petrica, žalosni pismoznanec,
kaj nikaj spametnog zmislil nesem
neg tožnu ovu kerempuhovsku pesem,
pod galgami kaj ju ztambural jesem.

Tak je na svētu da za največšeg suca
smert se s kosum vre okolo smuca.
Ne bu ni on lajal navek: »signare –
cum ferro« pekel bogčije kosti stare ...
Jemput bu vre negdo »signare cum ferro«
ftargnul i pretargnul to gospocko pero!
Zapamtite kaj vam je Kerempuh rekel:

Hudi bu biškupa odnesel vu pekel.
I Šatan bu spekel grofe i prebendare,
gornice i činža prepune ormare!
Kervavo nam je telo Veronikin Robec,
vre svira s trombentu tovaruš kmet
Matijaš Gobec.

Galge, šibe, sohe, žganje,
žveplene vruče skolke,
prangeri i klade
i smerti druge tolke,
pak v turnu i v gajbi kervave parade,
za kmetsku glavu tanec bez pomenjše gnade,
ni v peklu još ni bilo tak smolave balade
da ne bi gladnuš bogec ki od glada krade
na kraju konca zvitezil svoje jade ...

Se naše rane, solze, kervave kaštige,
zdroblena kolena, prebite kotrige,
v lobanji luknja, na galgama još brige,
se to su ipak dragom bogu fige,
gda biškupi kak klafrave papige
pod galgama se mole za blagoslov verige.

Ar: »Če si fkral kozu moraš dati vola« ...

Gdo ima vola, taj ima puna kola,
a zakaj da fkrade kozu kak potepuh i lola,
ak more vernut za tristpet ranjčkov vola?

Čverči mu pod tecum sa bogčija gola
i zato su ga zavezali na štrik
da zible se kak pravde spomenik!
A da bi ga oprali od smertnega greha,
z terbuha su mu zrezali za orgule meha,
presvrldali mu oko i tu žaklinu slepu
obertali po gradu na kobile repu.

Paličje, korbači, Herodešove šibe,
tenfaju denes bogce kak krepane ribe.

Nad žveplnim ognom zmučeno lice
jene reš pečene coprnice ...

A biškup v plašču damastnog pluvijala
popeval je z starinskog misala,
gde latinski se prevučeno pove
da bogcu navek za kmetsku glavu gre ...

Ti pismoznanci naši, dični i čalarni,
o, ti humanisti prehumanitarni,
dijaki ti naši grabancijaši,
se je to žoltar pri čarnoj maši:
kačjega čemera v getsemanjskoj čaši,
gda bahornica s pilkom po orsagu jaši
s habari, z grobari, peklenskim pajađaši ...

Gdo plašča nezna z vetrom obarnuti,
more kak sveča na vetru vtarnuti.

KHEVENHILLER

SERENISSIMUSA ARCHIDUXA CAROLUSA
TABORNIK GENERALKVARTIRMAJSTER
KHEVENHILLER NA TLAKI ZIDA NOVI
BANSKI FESTUNG CAROLOSTADIUM

A. D. 1579

Nigdar ni tak bilo
da ni nekak bilo,
pak ni vezda nebu
da nam nekak nebu.

Kajti: kak bi bilo da ne bi nekak bilo,
ne bi bilo nikak, ni tak kak je bilo.

Ar je navek bilo da je nekak bilo,
kaj je bilo, a je ne, kaj neje nikak bilo.

Tak i vezda bude da nekak vre bude,
kak biti bude bilo da bi biti bilo.

Ar nigdar ni bilo da ni ničče bilo,
pak nigdar ni ne bu da niččega ne bu.

Kak je tak je, tak je navek bilo,
kak bu tak bu, a bu vre nekak kak bu!

Kajti nemre biti i nemre se zgoditi
da kmet ne bi trebal na tlaku hoditi.

Nigdar još ni bilo pak nigdar nemre biti
da kmet neje moral na vojščinu iti.

Kajgod kakgod bilo opet je tak bilo,
kak je bilo tak je i tak bude bilo.

Kak je navek bilo navek tak mora biti,
da muž mora iti festunge graditi,

bedeme kopati i morta nositi,
z repom podvinutim kakti kusa biti.

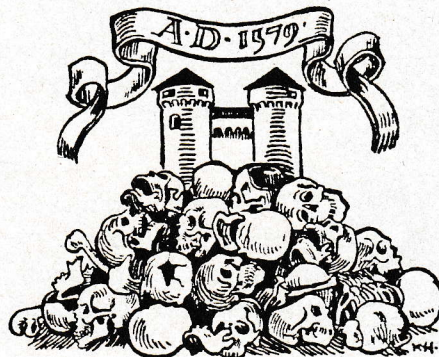
Kmet nezna zakaj tak baš mora biti
da su kmeti gladni, a taborniki siti.

Ar nigdar ni tak bilo da ni nam tak bilo,
pa nigdar ni ne bu da kmet gladen ne bu,

kajti nigdar ne bu na zemlji ni na nebu,
pri koncu pak Turčin potukel nas se bu.

A kmetu je sejeno jel krepa totu, tam
il v katedrale v Zagrebu,

kad drugog spomenka na grebu mu ne bu
neg pesji brabonjek na bogečkem grebu.

GALŽENJAČKA

Firu — firu, firulà,
pod galgam žvegla
žveglica.

Firu — firu, firuli,
na galge bumo
došli si.

Škerlaček nosim na hendèk,
dežd z vetrom mi je
kepenjek.

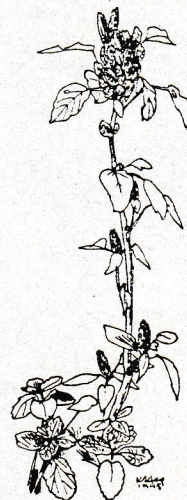
Al kerščenik, al copernjak,
pokopal nas bu loterščak.

Od se dobe za navèk
jedini su galge lek.

Od se dobe do na kraj
karv bu tekla vekomaj.

Z tega pekla ni nazaj,
bogcu galge, grofu raj,
črleni maj, kervavi maj.

Firu — firu, firulà,
pod galgam žvegla
žveglica.

cirkva v mehu.

Pozoj v zobunu,
kak kusa v čunu.

tric vujc, stric vujc...
Idu babe sa zornice.
Veter ščiple nos i lice,
Muž bu dobil zanoftrice,
zakaj nema rukavice?

Sanjinec lešči,
iskri se i blišče.
Zajec mamu išče,
sneg škriple i blešči.

Stric vujc, stric vujc...
Zaružil je tujc
na čarna vrata hižna,
starinska alamižna:
Vu ime Baltazara,
vu ime čarnega cara,
egiptovskega Gašpara,
udelite krajcara!

Badnjak za pečjóm
vuzem na drvocepu.
Kuhamo sarmu, klobase,
i kiselu repu.

Stric vujc, šic mic,
kraj pisane pečenke i devenic.

Al biti gol, kak goli bažolek,
pod jaslicam, kadi su oslek i volek
jedina peč, kak marhenjska sapa,
i biti bos kak bosa capa,
a nemat niš neg bogečkog ščapa,
gledat na nebu mlaji serp,
kak gnjili canjek zamotanjek,
od osmujenih cunj i kerp,
i biti kakti samec pes
bez domovine, bez penez,
a na te laje saki pes,
pandur za petom, Herodes,
biti fačuk i smujin sin,
tega je preklel sam Gospodin!
Temu je sam Belzebub i stric i vujc,
stric vujc.

Na pričesti štriga,
v žepu figa.
Muha v vreloj kaši,
roda na maši.

Za sto let ni mesa,
ni čavla, ni lesa.
Pijme ga škvorci,
mudri Sanoborci!

RJEČNIK

alamižna - milodar
bažulek - bazilikum
bog, boge, bogečkem -
ubog, siromašnom
cafuta - bludnica
capa - šapa
copernjak - Zauberer
cunja - krpa
čalaren - veličanstven
činž - Zins
devenica - nadita ko-
basica, jetrenica
dežd, deždlijv - kiša
kišovit
fačuk - bastard
festunk - tvrdjava
frigati - pržiti, peći
gajba - zatvor
galženjak - človik ki
visi na gauga, na
vješalica
gnada - pomilovanje
gornica - vrsta daće
za goru
hendek, na hendek -
nahero, nakrivo
hudi - zao človik
hudodelnik - zločinac
jazbec - lukavac
kepenjeg - plašt
Kerempuh - značenje
riči nije potpuno
jasno. Kerempuhi
su čriva, drobina
trbuh, vamp:
Schmerbauch
klade - vrsta mučila
klafrač - brbljavac
kusa, kujsa - kuja,
kučka
liga - mala patka
loterščak - zvončić
na jednom turmu
zagrebačke tvrda-
ve, kim se nazvi-
šćavalo ztavara-
nje gradskih vrat
marha - stoka, blago
mort - žbuka, maljter
osmujiti - speći

pilko - grobar
potepuh - skitnica
pranger - sramotni
stup
prebendar - dohotki
svećenikov
pripečenje - događaj
ranjčik - srebrni pi-
nez, rajnski
forint
reš - prepečeno
sanjinec - sanjik
sfruštan - bičevan
signare cum ferro -
željezom pečaćen
ljiljan su nosile
bludnice, a ključ
je bio užgan tatu
skalke - mrtvačka no-
sila, lijes
smucati se - vući se
smude - žena, ka je
osmudjena, peča-
ćenja, sramotno
kaštigana
smuja - kot i smuda
soha - suha kita na
koj netko visi
solze - suze
škvorc - čvorak
štriga - viška
tabornik - general
teca, tetka - on už-
gani pečat na
zločinci
tenfati - düsten
tlaka - rabota
vezda - sada
vre - već, jur
vuzem - Vazam, Uskrs
zamotavka - zapletaj
zanoftrica - gnojna u-
pala pod nokti
zbulan - zapečaćen
zviteziti - nadvlada-
ti, pobijediti
žaklina - vrića
žganje - lomača
žoltar - psalam
žveglati - svirati u
frulu, žveglu
žveplo - sumpor

DESDEMONA

"Gospodin Boulanger, imate pet minut lazno za me?"

"Rado, gospodjo."

"Ja sam čula od direkcije, da me predvidjate za ulogu Desdemone."

"To štima, o tomu je bio govor."

"Ja sam si ta kušić danas noći preštala i mislim, da je dost dobar. Samo oni besmisleno dugi monologi onoga...ah..Othella bi se morali malo skratiti, ali to Vam, ki ste režiser ne tribam povidati. O čemu se kanim s Vami pominati, to je moja kosa."

"Ča? O čemu?"

"Moja kosa, vlasi, znate? Vi ste iz Francuske, Vi se ne putite kod izraelskoga teatra. Mi imamo pionirsku tradiciju. Mi smo, kako bi se izrazila, ovako malo konzervativni. Na svaki način konzervativniji nego kod Vas. Vi razumite!"

"Da Vam otvoreno velim: NE!"

"Onda se moram jasnije izraziti. Ako Vi mislite, da ću si ja zbog te Desdemone moju kosu blond pofarbati, onda morete veljek zeti svoje kofere i vratiti se u Pariz."

"Ja? Sam Vas ja jur koč prosio, da..."

"Vi me niste prosilili, kad se o tomu još nismo pominjali. Ali i Vi sigurno mislite - kotno ti

drugi bedaki, oprostite - da Desdemona mora biti blondinka."

"Kako ste na to došli?"

"Na kratki: meni ni u peti nij', da bi si dala pofarbati kosu. Da se budu svi muži za manom obračali. To nije moj stil."

"Ali gospodjo, ki Vam je rekao, da si neka date pofarbati kosu?"

"Ča. Zač. Vi nekajte, da si dam..?"

"Ne. Ja sam potpuno zadovoljan s Vašom crnom kosom."

"Tako? Ja mislim, da je strašna. Izgleda kot črna smola."

"Meni se vidi."

"Stavlja se samo pitanje, ča Othello o tom misli."

"Zač dvojite, gospodjo?"

"Kad je Othello crnac. A ja si ne morem predstaviti, da će se Othello zaljubiti u ženu s crnom kosom. Crnci ljube svitile žene, to je biološki dokazano. A Desdemona je jur svenek tako..... švedski tip žene, ili ne? Ali ja nisam pripravna, minjati svoju cijelu ličnost. Zbog tako bedavoga klišeja."

"Za to nij nikakova uzroka, gospodjo."

"Zaistinu ne?"

"Zaistinu ne!"

"Nekate se šaliti gospodine Boulanger."

"Šaliti...?"

"Zato je vas problem pre ozbiljan. Barem

za mene. Vi morate paziti, ja sam osjetljiva."

"Ja ionako pazim, gospodjo, da to djelam."

"Hvala Vam. Samo, na drugu stran Vas i ja ne kanim ničemu prisiliti. Ja sam umjetnica i znam dobro, ča to znači imati odredjene uloge odredjenu predstavu. Znate, ako Vi imate pred sobom Desdemonu s blond kosom pred sobom... sa zlatom oko lica, takorekuć s aureolom, ka simbolizira nje plemenitu narav....dobro, onda ću ko pojti k frizeru, neka mi pofarba kosu. Kako ću ja to duševno svladati, to je moj problem."

"Ništ, to sve nij' potribno, gospodjo. Vjerujte mi: meni je važna samo uloga a ne farba kose."

"To mi ne tribate reći. U tom smo potpuno istoga mišljenja. Uloga se mora rediti po konceptu režisera. Režiser, ki si predstavlja Desdemonu kot blondinku ima to pravo, ne tu dužnost..."

"Ali..."

"Mi od izraelskoga teatra vjerujemo u disciplinu. U nutarnju i vajnsku disciplinu. Oholije i šegavosti, ke postoju kod drugih teatrov, toga kod nas nij'. Mi smo, kot sam Vam jur rekla, u tom pogledu malo konzervativni. Za nas

je nutarnji doživljaj temelj za ulogu. Da Vam povim samo jednu malu peldu, gospodine Boulanger. Prlje nego smo počeli s probami za "Pygmalion", nam je režiser dao jedan tajedan dugo prodavati kitice na cesti. Teatar je svit za sebe, gospodine Boulanger. Jako nemilosrdan svit. Svit u kom more glumac biti k svemu pripravan. Ako mislite da Desdemona mora bit blond, onda recite, i ja ću juigrati s blond kosom." "Zač se tako pašćite, gospodjo?" "Naš čas je dragocijen. Da ili ne?" "Zapravo..." "Dobro, slažem se. Ali prosim ne platin-blond." "Platin?" "Ali mislite, da je to neophodno, da bi se izrazio plemeniti karakter Desdemone? Onda Vam neću prigovoriti. I k tomu sam pripravna. Koliko uri je?" "Jedinaest." "Dobro. Za dvi ure sam platin-blond. Ali moj principijelni stav se zato neće minjati. Vi poznate moj stav, gospodine Boulanger. Sada me ali morate oprostiti. U salonu "Nanette" čekaju za jedinaest uri na me."

E. Kishon

Hrvatske emisije ORFa Študio Gradišće

na valu 92,5 ili 94,5 ili 96,5 MHz/FM

svaki dan 18.00 — 18.25

„Dnevne vesti“

svaki utorak 17.10 — 17.45

„Nema problema“

a) školska emisija 17.10 — 17.30

b) kulturnopovijesni prilog 'Kitice iz naše pismenosti' ili 'Kipići iz naše prošlosti' 17.30 — 17.45

svaki četvrtak 20.05 — 21.00

„Radio Panonije“

prvi dijel hrvatski, drugi ugarski, treći nimški (razl. teme)

svaki petak 15.05 — 16.00

„Naši ljudi“

u okviru ove emisije serije o zdravlju, serija naj-(grad.-hrv. superlative), kviz riči, objave

svaku subotu 17.10 — 18.00

„Za jedan časak radosti“

hrvatske i slavske melodije po Vaši želja i narudžbi

svaku nedilju 21.30 — 22.00

„Kulturni tajedan“

Pazite, čas emitiranja nekih emisijov se je preminio!

prazna pjesma

j.č.

ISKALJKA

Ž I B O R I Š I Ć E I G R E G O R I Ć D O J
 R O R S T A I L K A R A L L O V U K O V I Ć
 S T A S F V M U E D U M E V I J A E I H F I
 U N G A R I U Ž T E A R S I Ć U H L I C I Ć
 Č I R K E H U I S Z A I A T I G O K A E G I
 I I A R Č I B C I S Z A B O D O L Ž H S O V
 Č I V O N U F N N V E D J Z P I
 I D A H O T T A A I J B R E G E
 Š R I N R J U R R Ć A A R D A B
 R I S T E N A Y G O I U D E F Ž
 E T A I L A V T A S Š N I N J P
 M I K U L A Ć G H I T R A I K A
 D J E I E M E B N J G D N I Ć E N R O K I L
 M G Z F U K H D I L E I F D F V P K Z U E K
 E Č A T M U E H L G A S S N E R I E A T D O
 O D F H E D U F D N I E F N R O K C F Č Ž V
 F S A I R J Ć N B V J Č O J E Š L P A L I I
 A C I R U J A E O Š K I P R I K O S O V I Ć

U ovoj iskaljki su vodoravno, okomito, dijagonalno, po najpr i po najzad sranjeni predsjednici Hrvatskoga akademskoga kluba. Imena predsjednika su dijelom ali pišena hrvatskim, a dijelom ugarskom ili nimškom načinom. Svega skupa se je u ovoj iskaljki sranilo 25 predsjednika HAKA.

MAGIČNI KVADRAT

1	2	3	4	5
M	L	A	K	A
L	A	G	A	V
A	G	A	P	A
K	A	P	O	R
A	V	A	R	I

Sora

Rosa

Mora

Dora

LOGOGRIFI

Sa slovom L je skrovišće za srne, zece i lišće.

Sa slovom R je ime poznate komunistkinje.

Sa slovom K je životinja, ka nij krava nit svinja.

Sa slovom D je posuda, ka se upotribljava svuda.

POSJETNICA

Ko zvanje ima ova žena?

NEDA TUŠTIC

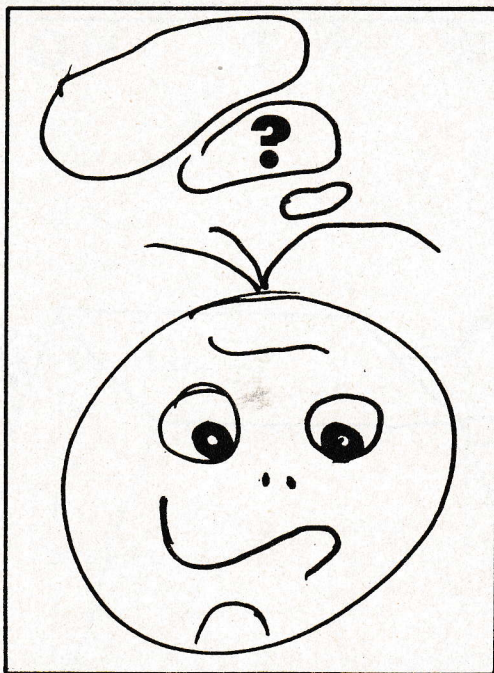
KASKADA

Od Klisa, varoša u blizini Splita se minjanjem po jedne slove lako more dospiti na otok Hvar.

K	L	I	S
H	V	A	R

Stvori od slijedećih slov AAAAAAAAAA GG I KK LL M O PP RR VV riči slijedećega značenja: 1. bara, lokva 2. bačva, voz, 3. skupna večera starih kršćanov, 4. suvrimeni pisac (Momo) 5. stari narod.

1. Mi imamo tri škrablje. U jednoj su dva črni kameni, u drugoj dva bijeli, u tretoj jedan bijel i jedan črn kamen. Škrablje su mar-kirane etiketami: ČČ (dva črni), BB i BČ. Na žalost je ali ki pre-minio etikete, tako da nijedna od njih ne od-govora istini. Mi smimo u svaku škrablju jednoč nutar popast i jedan kamen van zeti, prez toga, da u škrablju po-gledamo. Koliko puti moramo u škrablju po-pasti, da bi znali u koj škrablji je kakova kombinacija kamenov?

2. Vjetar je zlomio bambu-biljku, ka je bi-la deset metrov visoka. Špic bambusa je došao tri metre od debla na zemlju. U koj višini se je bambus zlomio?

3. Dva prijatelji ima-ju posudu s osam litrov vina. Oni bi si to vino rado razdilili. Najdu se dvi posude, jedna trilitarska a druga pet litarska. Nijedna od ovih posudov nima li-tarske š kale. Kako moru ovi dva prijatelji ba-ratati, da bi vino raz-dilili? Ono kanu čim manje preljavati.

R J E Š E N J A G A N J K O V

ŠILING I ČAMAC

Pod vodom bi šiling od-rivao samo svoj volumen na vodi u čamcu odriva svoju težinu. Pokidob je specifična težina metala viša nego ta od vode, će se višina vode jače zdignuti ako se metne u čamac.

PUT U POSAO

Put od stana do djelat-noga mjesta iznaša $7+x$ kilometrov. Tamo i naj-zad je to dakle $(7+x) \cdot 2 = 14+2x$. Od toga se je muž $14+x$ vozio, a x ki-lometrov je išao piše. To znači da se je za 14 km već vozio neg je išao piše.

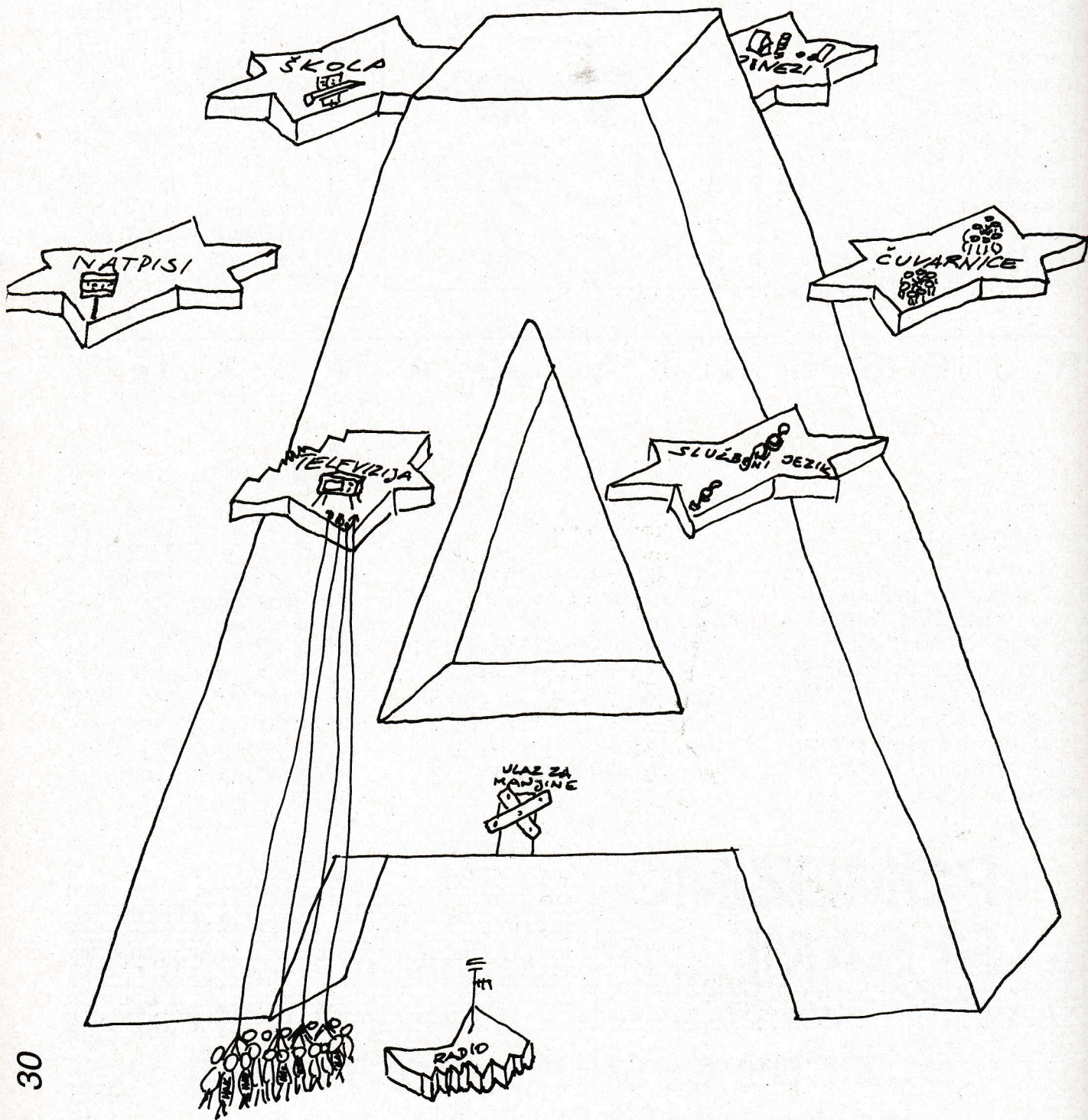
LJETNA VRUĆINA

Temperatura u sobi se uopće neće preminjiti. U hladioniku je motor ki producira mrzlinu. Ča ide kot mrzlina u hladionik, ide i od mo-tora kot toplina u zrak. Čim već mrzline motor producira, tim već tep-line ide u zrak. Tako temperatura u sobi o-stane ista.

POMOZIMO SI SAMI

Božićne čestitke moraš slati
na hrvatski Božićni karta

Hrvatske Božićne karte ćeš dostati
u HAKu (0222/65 14 014)

Po poznatoj izjavi Rudi-ja Bucolića si je uredništvo NG-a trapilo svoje tri glave (?!), da li NG ne bi morao pojeti novim PUT-em. Morebit, da je gospodin Bucolić mislio nas i naš NG, kad je rekao, da "samo šakica ljudi stvara probleme" (NG ishaja četire pute u ljetu!).

Pri generalnoj sjednici HŠTD-a u Beču su neki člani vrlo vehementno zastupali mišljenje, da bi se morala rubrika "seoski visti", rođendani, porodi, smrtni slučaj i različni jubileji bi morali biti u HN jer svaki rado čita o sebi (rado i pišu o sebi samo pojedinci). Nato je neki hakovac predložio, da bi HŠTD namjesto kalendara izdavalo svako ljetu "statističnu ljetnu knjigu", u koj bi se popisali svi zgora spomenuti događaji.

Nedilju 23. novembra se je u ORF-študiju Gradišće intervjuao zemaljski poglavar Kery o izbori za parlamenat. Pri tom su Kery-a i pitali, zač je socijalistička stranka dostala samo oko 49 posto, dokle drugdar svenek dobene apsolutnu većinu. Nato je odgovorio zemaljski poglavar da će on iduće ljetu pri izbori za gradišćanski sabor sigurno dostati apsolutnu većinu. S ovom izjavom se more slagati i NG: ar "naš" zemaljski poglavar je ipak lipši od "fešaka" Vranitzky-a!

ti
ništa
nimaš
za
komentirati?
ča
si
sa
svakim
i
sa
svim
zadovoljan?
ipak ne?
onda napiši tvoj
komentarić u NG

Pri koncertu Boške Petrovića, četvrtak 27. novembra, smo upamet zeli, da je tehničar jazz-sastava Petrović & Frankeš imao jako čuda posla. Ali ne zbog čemernoga kvaliteta tehničkih uređajev nego zbog dobrog kvaliteta vina u pivnici. Tako je siročak tehničar za vrime cijeloga koncerta pendlao med šankom i Boškinim vibrafonom.

Jedan misec po "Danu sridnjoškolcev" moremo ustanoviti da je ova priredba bila dost uspješna. Neki hakovci su sklopili jako uzak kontakt i pronašli originalan način suradnje sa sridnjoškolci odnosno sridnjoškolkami.

No, konačno se je pofuknula Prezidijumu konferencije načelnikov i vice načelnikov hrvatskih i mišanih općin Gradišća ona rečenica, u koj se dokumentira ča je zapravljje ona organizacija s tako dužičkim imenom. U jednoj izjavi za štampu je očito priznalo društvo da je ono ča je, i to Prezidijum, ki ne želji ispunjenje člana 7 Državnoga ugovora. Ljeta dugo su svoje vučje zube zakrivale za ovčinjom dlakom. Još i HKD su isprosilili za skupni tanac, ki se je obadvim jako vidio. Ali sada se zna zač ta ovca ima tako velike oči, zač ima tako velike uši, i zač ima tako velike zube: da proguta sve Hrvate

POMOZIMO SI SAMI

Kontaktna adresa: "POMOZIMO SI SAMI" - Schwindgasse 14/10, 1040 Wien/Beč

*Tvoja pomoć
je jako potrebna.
Pomozi i Ti
svojemu hrvatskomu narodu.*

*Ti bi rado pomogao a ne znaš kako to djelati?
Nazovi telefonski broj 0222/65 14 014
i dostat ćeš potrebne informacije.*

*Ali ako veljek pomoreš,
ako uplatiš određenu svotu
na Raiku Filež/Nikitsch konto-broj: 1 905 231
ćeš si prešporiti telefoniranje,
ćeš pomoći, a istotako
ćeš dostati i informaciju
o projekti, ke podupira i načinja inicijativa*

POMOZIMO SI SAMI

P.b.b.
Erscheinungsort: Wien
Verlagspostamt : 1040

DRUCKSACHE